

Збірник наукових матеріалів
XXXVI Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«ІННОВАЦІЇ НАУКИ ХХІ СТОЛІТТЯ»

18 листопада 2019 року

Частина 18

м. Вінниця

Інновації науки XXI століття, XXXVI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Вінниця, 18 листопада 2019 року. – Ч.18, с. 76.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XXXVI Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Інновації науки XXI століття», 18 листопада 2019 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
21018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Філологічні науки

<i>Мамаева Д.А.</i> ОТРАЖЕНИЕ СОДЕРЖАНИЯ КОНЦЕПТА <i>ДРУГ</i> В РУССКИХ ПОСЛОВИЦАХ И В СОВРЕМЕННОМ УЗУСЕ	5
<i>Миколюк О.Р.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ ...	11
<i>Митько О.А., Сидорук Г.І.</i> ВИДИ ГРАМАТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ	17
<i>Morozova Y., Halysheva A.</i> LEXICAL AND HISTORICAL ANALYSIS OF ENGLISH ANTHROPONYMS	21
<i>Олійник Л.Р., Кравченко Н.К.</i> СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ.....	23
<i>Омельяненко К.В.</i> PHRASEOLOGICAL UNITS APPEALING TO CONTAINER IMAGE SCHEMA	28
<i>Півень Н. І.</i> ЛЕКСИЧНІ, СЕМАНТИЧНІ ТА СТРУКТУРНІ ПАРАМЕТРИ ТЕРМІНІВ У ГАЛУЗІ «ПСИХОЛОГІЯ» В АНГЛІЙСЬКІЙ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНІЙ ЛІТЕРАТУРІ.....	30
<i>Подлесна І.О.</i> ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО КОНТЕНТУ Б'ЮТІ-БЛОГІВ	33
<i>Скворцова С.А.</i> ВИДИ ДІЄСЛІВ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ	37
<i>Соболева М.І.</i> СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПЕРЕКЛАДУ В БІОІНЖЕНЕРНІЙ СПЕЦІАЛЬНОСТІ.....	39
<i>Терещенко І.В., Рубінська Б.І.</i> ПРОБЛЕМА МОВНОЇ ВАРІАТИВНОСТІ І МОВНОЇ НОРМИ	43
<i>Цона М.Б.</i> КАТЕГОРІЯ ЧАСУ У ТВОРЧОСТІ ЛІНИ КОСТЕНКО.....	48
<i>Шевченко А.О., Яремчук Н.В.</i> ПОЕТИЧНЕ НОВАТОРСТВО П. КУЛІША-ЛПРИКА («ДЗВІН», «ПОЗИЧЕНА КОБЗА»).....	50
<i>Шкварчук О.О.</i> ІДЕЙНЕ СПРЯМУВАННЯ ТА ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ « 13 ПРИЧИН ЧОМУ»	55
<i>Шкоропаняк Н.О.</i> «ПАТРІОТИЗМ У РОМАНІ ВІТОЛЬДА ҐОМБРОВИЧА "ТРАНС-АТЛАНТИК": СВОЄРІДНІСТЬ ХУДОЖНЬОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ»....	60

<i>Ярощук А.А.</i> АНГЛІЙСЬКА МОВА ЯК ОДНА З ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ СУЧАСНОЇ України.....	65
<i>Пісецька В.О., Сидорук Г. І.</i> УЖИВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	68
<i>Шунков В.С.</i> , ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ СТИЛЬ МОВЛЕННЯ: МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ АСПЕКТИ.....	71

ОТРАЖЕНИЕ СОДЕРЖАНИЯ КОНЦЕПТА *ДРУГ* В РУССКИХ ПОСЛОВИЦАХ И В СОВРЕМЕННОМ УЗУСЕ

*Мамаева Д.А.,
студентка
филологического факультета
Харьковский национальный
университет им.В.Н.Каразина
г.Харьков, Украина*

Концепт – «культурно отмеченный вербализованный смысл, представленный в плане выражения целым рядом своих языковых реализаций» [1]. Концепт передает знания о предмете, которые являются достоянием личного или коллективного опыта. Наиболее ярко он отражается в пословицах и поговорках. «Пословицы – это краткие, меткие, глубокие по силе мысли народные изречения или суждения о жизненных явлениях, выраженные в художественной форме» [2, с. 103]. Поговорки также выразительны, устойчивы, несут определенную информацию, но, в отличие от пословиц, они не представляют собой законченного суждения. «Частное, конкретное явление становится в пословице обобщающим, применимым ко многим однородным сторонам жизни» [3, с. 126]. Пословичным суждениям свойственна многозначность. Отсюда их особая связь с речью. «Аналогии в поговорках сродни тем, которые имеют место при развитии многозначности слов-понятий. На этой основе сохраняется известная связь поговорок с разнообразными формами и видами речевой фразеологии <...> В поговорках реализуются образные возможности слова. Художественность в них есть продолжение и развитие смысловой коммуникативной функции» [4, с. 132].

Для анализа содержания концепта и выделения его когнитивных признаков могут быть использованы также экспериментальные методики. Одной из них является ассоциативный эксперимент. «Ассоциации рассматривают как способ непроизвольного, то есть неподконтрольного волевому импульсу, выражения человеком актуальных для него корреляций между образами или идеями <...>

Ответ на вопрос о частотных, нормативных ассоциациях можно найти в результате массового ассоциативного эксперимента с «обыкновенными» людьми [5, с.70]. Метод ассоциативного эксперимента позволяет изучить не только индивидуальное сознание, но и сознание языковой общности. Анализ реакций, вызванных словом *друг*, позволяет выявить содержание соответствующего концепта в современном узусе.

Проанализировав сборник «Пословицы русского народа» В.И. Даля и ассоциативный словарь славянских языков, мы пришли к выводу, что содержание концепта *друг* претерпело определенные изменения.

Среди основных принципов дружбы, представленных в пословицах, выделим следующие:

- щедрость

Для милого дружка и сережку из ушка.

Для друга все не туго.

Для друга и пост разрешается;

- равноправие, абсолютное равенство

Жить заодно, делиться пополам.

У нас с тобой и лён неделён (всё вместе).

Что есть вместе, чего нет, пополам.

Два горя вместе, третье пополам.

- бескорыстие

Свои люди, сочтемся. Что за счеты между друзьями?;

- сострадание

В недруге стрела, что во пне, а в друге, что во мне;

- честность, открытость

Шуту в дружбе не верят. В дружбе правда.

Кто друг прямой, тот брат родной.

Недруг поддакивает, а друг спорит.

Другу не дружи (не потворствуй), недругу не груби.

Не люби друга потаковника (поноровщика), люби встречника;

- самоотверженность, готовность пойти на всё ради друга

Для друга нет круга. Для друга семь вёрст не околица.

Не в службу, а в дружбу. Для друга выпрягать из плуга.

За компанию (Для дружбы) и жид удавился (и монах женился).

Больше той любви не бывает, как друг за друга умирает.

Дружба не служба; а кому дружить, на того служить.

- общность интересов, единство взглядов, взаимопонимание

Собака собаку знает (или: не ест).

Иже на како не солгут (буквы и, к).

Ворон ворону глаза не выклюнет. Блоха блоху не ест.

Мил черт одному сатане. Черт дьяволу родимый.

Свой своего знает (видит) издалека.

Волк волком не травится, поп попом не судится.

Чешися конь с конем, вол с волком, а свинья с углом.

Рыбак рыбака далеко по плесу видит.

Рыбак рыбака видит издалека.

Поп попа, дурак дурака и знают.

Стрелец стрельца видит издалека.

Овце с волками худо жить. Не житье с волком и собаке.

Не житье и собаке с волком, а теленку так и продуху нет.

Конь до коня, а молодец до молодца.

Елень быстра – не коню сестра.

Горшок чугуна (котлу) не товарищ (расшибется об него).

Вяжись лычко с лычком, ремешок с ремешком.

Лычко с ремешком не связывайся.

Клин плотнику товарищ (брат).

Гусь свинье не товарищ. Гусь козлу не товарищ.

Пеший конному не товарищ. Иноходец в пути не товарищ.

Черт попу не товарищ.

Не сошлись обычаем, не бывать дружбе.

Большое количество пословиц, выражающих данный смысл, свидетельствует о его доминирующем положении в структуре концепта *друг*.

Среди прочих пословиц о друге с отрицательными коннотациями, наибольшее количество раз встречаются изречения, свидетельствующие о дружественных отношениях, основанных на корыстолюбии. В данном случае указывается на то, что материальная составляющая в отношениях между людьми превосходит духовную:

Скатерть со стола – и дружба сплыла.

Хлеба нет – друзей и не бывало.

Как при пире, при беседе – много друзей; как при горе, кручине – нет никого.

На обеде все соседи; а пришла беда, они прочь, как вода.

Есть брага да пирожки, так есть и дружки.

Пили, ели – кудрявчиком звали; попили, поели – прощай, шелудяк.

Много друзей, коли денежки есть.

Все дружки, толоконнички: толоконце съев, да розно все.

Жалеть мешка – не видать дружка.

Кому счастье дружит, тому и люди.

Богач друга не узнает. Богатому ни правды, ни дружбы не знавать.

Бедный знает и друга, и недруга.

Деньги найдут друга; денежка найдет дружка.

Горевал, пока брагу сливал; а брагу слил, так всем стал мил.

Была бы охота, а то найдем доброхота.

Называется другом, а обирает кругом.

Кто кому надобен, тот тому и памятен.

Люби Ивана, а береги кармана.

Черный день придет – приятели откинутся.

Нужда сдружила, приволье раздружило.

Совершенно противоположная ситуация наблюдается в ассоциациях. Наиболее часто встречаются оценочные ассоциации. Выделим следующие блоки:

- оценка с точки зрения морали: *верный, добрый, искренний,*

верность, преданный, сердечный, честный, надежность, надежный, опора, доброта, добро, правда, преданность, честность, честь;

- оценка с точки зрения интеллекта: *умный, умная;*
- эмоциональная оценка: *лучший, хороший, близкий, любимый, любезный, любовь, настоящий, закадычный, большой, дорогой, милый, прелестный, приятный, весёлый, святое, хорошее, незаменим, ситный, близость, смутно, хорошо; хорошо, если есть, классно, радость, счастье, ура, чувство, настроение.*

Итак, ассоциации указывают на такие качества **друга**, как верность, надежность, преданность, честность, искренность, готовность прийти на помощь и тому подобное, что соответствует основным принципам дружбы, раскрытым в пословицах. Но в данных ассоциациях не отражена идея общности интересов, которая является доминирующей в пословицах. Лишь один раз среди реакций встречается слово, отражающее эту идею, – *интерес*.

В ассоциативном поле «**друг**» большое количество реакций, выражающих субъекты: *брат, он, парень, друг семьи, друг детей, человек, любимый человек, друг матери, друг моего друга, друг моей подруги, мой друг, муж, друг народа, ребенок, сестра, сосед*. Часто встречаются конкретные имена: *Анюта, Витя, Ва-Ни-Ту, Вова, Димка, Ленка, Миша, Саика, Сергей, Янка*.

Существуют ассоциации, выражающие следующие категории:

- количественную: *один, единственный, нет, группа, друзья, много, не бывает, у меня один;*
- временную: *навек, навсегда, вечность, всегда, навечно, на всю жизнь, преходящ, старый;*
- пространственную: *в США, далеко, дом, и в Африке, рядом.*

Обратим внимание на наличие абсолютно противоположных реакций: *нет/много, преходящ/навек, далеко/рядом*. Пути развития дружеских отношений непредсказуемы и неоднозначны.

Акциональные ассоциации, можно подразделить на следующие блоки:

- движение: *встреча, пришел, уйти, ушел;*

- моральные действия: *помощь, доверие, понимание, взаимопомощь, всегда поможет в беде, доверять, поддержка, подмога, положиться;*
- действия, характеризующие «дружеское поведение»: *общение, ждет;*
- действия с негативной коннотацией: *предал, предан.*

Часты ассоциации синтагматического характера, базирующиеся на устойчивых сочетаниях: *(друг) человека, детства, для друга, за друга, в беде, всем, жизни, по жизни, с другом, ты или нет, лучшие новых двух;* предложение *Человек собаке друг.*

Итак, в ассоциациях основной акцент делается на моральных качествах, действиях. Не всегда характеристика концепта однозначна. Встречаются абсолютно противоположные ассоциации. Например, *(друг) пришел/ушел; навсегда/преходящ.* Но, если и есть ассоциации с отрицательными смысловыми оттенками, то они встречаются редко. В отличие от пословиц, реакции испытуемых показывают, что материальная составляющая уходит на второй план, если не исчезает совсем. Тема денег, богатства как условия формирования так называемых дружеских отношений вообще не прослеживается.

Литература:

1. Воркачев С.Г. Культурный концепт и значение. <http://lincon.narod.ru/meaning.htm>
2. Русское народное поэтическое творчество: Учеб. пособие для пед. ин-тов / М.А. Вавилова, В.А. Василенко, Б.А. Рыбаков и др.; Под. Ред. А.М. Новиковой. – 2-е изд. – М.: Высш. шк., 1978 – 440 с.
3. Русское народное поэтическое творчество / Под ред. проф. А.М. Новиковой и проф. А.В. Кокорева – М.: Высш. шк., 1969 – 519 с.
4. Русское народное поэтическое творчество: Пособие для студентов нац. отд-ий пед. ин-тов по спец. № 2101 «Рус. яз. и лит. в нац. шк.» и «Рус. Яз. И лит. с доп. спец. «Педагогика»». – Л.: Посвещение, 1983 – 416 с.
5. Еленевская М.Н., Овчинникова И.Г. Хранение и описание вербальных

ассоциаций <https://cyberleninka.ru/article/n/hranenie-i-opisanie-verbalnyh-assotsiat-siy-slovari-i-tezaurusy/viewer>

6. Даль В.И. Пословицы русского народа: Сборник. В 2-х т. Т.2 / Послесл. В. Аникина; Худож. Г. Клодт. – М.: Худож.лит., 1984 – 399 с., ил.

7. Славянский ассоциативный словарь: русский, белорусский, болгарский, украинский / Н.В. Уфимцева, Г.А. Черкасова, Ю.Н. Караулов, Е.Ф. Тарасов. – М., 2004 – 800 с.

УДК 811

Філологічні науки

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ

Миколюк О.Р.

*студентка факультету міжнародних відносин
Хмельницького національного університету*

Фахові терміни, як мовні знаки, що репрезентують поняття спеціальної, професійної галузі науки або техніки, становлять суттєву складову науково-технічних текстів і одну з головних труднощів їх перекладів з огляду на свою неоднозначність, відсутність у мові перекладу відповідників нових термінів, а також певні відмінності процесу термінотворення в англійській та українській мовах.

Проблема перекладу термінів з англійської мови на українську була й залишається однією з найбільш актуальних в сучасному перекладознавстві. Дослідження питання передачі термінів у процесі перекладу проводились науковцями В. І. Карабаном, Ф. О. Циткіною, Н. Г. Александровою, Л. І. Борисовою, В. П. Даниленко, О.В.Глобою тощо. Особливий інтерес викликає цей процес для галузі економіки, оскільки за останнє десятиріччя саме вона зазнала інтенсивного розвитку. Економічна терміносистема англійської мови є чисельною та розгалуженою, що може викликати певні труднощі у процесі перекладу.

Мовознавці наголошують на тому, що адекватний переклад термінів вимагає, в першу чергу, відмінних знань перекладача тієї галузі науки або техніки, якої власне стосується переклад і, по-друге, розуміння змісту термінів

англійською мовою і знання фахової термінології рідною мовою. При перекладі науково-технічної літератури важливе значення має взаємодія терміну з контекстом, в якому він розкриває своє лексичне значення, зазначає А.Я. Коваленко [3, с. 255], адже лише в контексті можна зрозуміти, до якої конкретної галузі знань належить той чи інший термін і відповідно перекласти його вірним еквівалентом у мові перекладу. Тому А.Я.Коваленко виділяє два етапи у процесі перекладу термінів: перший – це з'ясування значення терміну у контексті, а другий – це переклад значення рідною мовою [3]. Пошук терміну-відповідника у мові перекладу має починатися, в першу чергу, з аналізу властивостей нового іншомовного поняття [2, с. 35].

Як показує наше дослідження головним прийомом перекладу термінів є переклад за допомогою лексичного еквівалента. **Еквівалент** – стала лексична відповідність, яка повністю співпадає із значенням іншомовного слова-терміна. Так, наприклад, *interest rate* – *відсоткова ставка*.

Еквівалентні одиниці поділяються на одноквівалентні, тобто такі, що мають тільки один перекладний відповідник, наприклад: *logarithm* – *логарифм*, *kinestatics* – *кінестатика*; *economics* – *економіка*, *chemistry* – *хімія*, *atom* – *атом*, які легко знайти у загальних словниках, не звертаючись навіть до фахових; і багатоеквівалентні, тобто такі що мають два або більше перекладних відповідники, наприклад: *effect* – *ефект, явище, вплив, наслідок*; *rate* – *курс, ставка, норма, ціна*.

Одним з найпростіших прийомів перекладу терміна є прийом **транскодування** та транслітерації. *Транскодування* – це спосіб перекладу, коли звукова та/або графічна форма слова вихідної мови передається засобами абетки мови перекладу, наприклад, *management* – *менеджмент*, *marketing* – *маркетинг*, *server* - *сервер*. Перш ніж застосувати цей спосіб перекладу, перекладач повинний переконатися, що в мові перекладу відсутній перекладний відповідник слова, що перекладається.

При перекладі таким способом не слід забувати й про “*фальшивих друзів перекладача*” – слова, які мають дуже подібну (звукову) форму і, нерідко, але

зовсім необов'язково, ідентичне значення (так звані інтернаціоналізми та псевдоінтернаціоналізми). Переклад таких слів з англійської мови на українську може становити для перекладачів-початківців, як не дивно, певні труднощі, оскільки їхні значення можуть бути зовсім різними, як, наприклад, у випадку *actual*, що має значення не “актуальний”, а “дійсний”, або *correspondent*, українським відповідником якого є не *кореспондент*, а *відповідний*.

З точки зору перекладу усі такі слова можна умовно поділити на три групи: 1) *справжні (або повні) інтернаціоналізми*, семантичні структури яких тотожні, наприклад, *plan* та “план”, *tendency* та “тенденція”, *system* та “система”, *fact* та “факт”, *percent* та “процент”, *argument* та “аргумент”; 2) *часткові інтернаціоналізми або напівінтернаціоналізми*, що мають тільки частку тотожних значень, наприклад, *license* – ліцензія і договір, *regular* – регулярний і закономірний, *control* – контроль та керування, *universal* – універсальний та загальний; 3) *псевдоінтернаціоналізми*, що не мають подібних значень, наприклад, *order* – порядок (а не ордер), *reason* – причина (а не резон), *complement* – додаток (а не комплемент), *technique* – прийом (а не техніка), *notation* – система умовних позначок (а не нотація) [2, с.148-149].

Наслідками такого неуважного ставлення до перекладу міжмовних омонімів – фальшивих друзів перекладача – можуть бути невинуватене семантичне калькування, порушення норм лексичної сполучуваності, стилістичні неадекватності відповідника та перекручення значення слова, що перекладається. Слід також мати на увазі, що ступінь семантичних розбіжностей, зокрема у характері значень, є неоднаковим для різних частин мови: вони найбільші серед прикметників та прислівників.

Особливим видом фальшивих друзів перекладача можна вважати лексикалізовані форми множини окремих слів, що мають значення, відмінні від форм однини: *work* у значенні *робота* і *works* – завод, *fund* – фонд і *funds* у значенні *фонди*, *development* – розвиток і *developments* у значенні *події*; *damage* – ушкодження і *damages* у значенні *збитки*.

Досить часто перекладач приймає слово за його паронім – слова, дуже подібні за формою, але відмінні за значенням, наприклад, *economic* – економічний та *economical* – економний, *economical* – економний, *economical* – економний, *economical* – економний, *economical* – економний, *temporal* – часовий та *temporary* – тимчасовий, *principal* – головний та *principle* – принцип, *elemental* стихійний та *elementary* – елементарний тощо.

Терміни також підлягають іншому лексичному прийому перекладу – **калькування** (дослівний або буквальний переклад) – передачі не звукового, а комбінаторного складу слова. Цей прийом застосовується при перекладі складних за структурою термінів. Наприклад: *a standard key combination* – стандартна комбінація клавіш, *floating zero* – плаваючий нуль, *line service* – лінійна служба.

Контекстуальна заміна – це лексична перекладацька трансформація, внаслідок якої перекладним відповідником стає слово або словосполучення, що не є словниковим відповідником і таке, що підібрано з врахуванням контекстуального значення слова: *Materials are anything from which products can be made.* – *Матеріали – це все те, з чого можна виробити вироби.*

Також переклад термінів можливий шляхом **опису значення лексеми** – це такий прийом перекладу, коли слово, словосполучення, чи термін замінюється в мові перекладу словосполученням (або більшим за кількістю компонентів словосполученням), яке адекватно передає зміст цього слова або словосполучення. Наприклад: *operating income* – дохід від основної діяльності підприємства, *round lot* – одиниця торгівлі на біржі цінних паперів.

У випадку, коли словник не дає точного еквівалента тому чи іншому терміну, або ж коли застосування калькування, транскодування чи описового перекладу недоречне, можливими також є інші прийоми перекладу, до яких ми відносимо: **конкретизацію, генералізацію, додавання слова та вилучення слова.**

Конкретизація – процес, при якому одиниця ширшого змісту передається в мові перекладу одиницею вузкого змісту. В українській мові необхідно робити заміну слова чи словосполучення, що мають більш широкий спектр значень, еквівалентом, який конкретизує значення згідно контексту або стилістичних вимог. Наприклад, поняття *досліджувати* може відноситися до

різних ситуативних умов, і в значній мірі упорядковується контекстом; в англійській мові цьому поняттю будуть відповідати різні більш вузькі за значенням одиниці, в залежності від контексту:

to explore – досліджувати місцевість (порівн. *to explore the environment*);

to investigate – досліджувати ринок (порівн. *to investigate the market*);

to research into – досліджувати явище (порівн. *to research into the classical literature*).

При перекладі термінів також можливим є застосування прийому **генералізації**, внаслідок чого, слово із вузьким значенням, що перекладається, замінюється у перекладі на слово із ширшим значенням, наприклад: *The samples exhibit high resistivity. Ці зразки характеризуються значним опором.*

Додавання лексеми, полягає у введенні в переклад лексичних елементів, що відсутні в оригіналі, з метою правильної передачі смислу речення (оригіналу), що перекладається або дотримання мовленнєвих і мовних норм, що існують в культурі мови перекладу, наприклад: *Non – members of the organization are invited to the conference as observes.* – Країни, що не є членами організації, *запрошуються для участі* в конференції в якості спостерігачів (“Day”).

Іноді перекладачі використовують трансформацію **вилучення лексеми** із перекладеного тексту, наприклад: *The proposal was rejected and repudiated.* Цю пропозицію було *відкинуто* (вилучення одного з членів тавтологічної пари).

Отже, переклад термінології здійснюється різними прийомами, а саме за допомогою таких міжмовних трансформацій як: лексичні, лексико-семантичні та лексико-граматичні. Завдання перекладача полягає у правильному виборі того чи іншого прийому в ході процесу перекладу, з метою точної передачі змісту висловлювання за наявності в складі останнього терміна. До найпростіших прийомів перекладу термінів ми відносимо прийоми транскодування та калькування. До складніших трансформаційних прийомів, що застосовуються при перекладі термінів можна віднести: конкретизацію та генералізацію.

У процесі перекладу англійських економічних термінів досвідчені перекладачі зазвичай обирають той чи інший спосіб перекладу, виходячи зі змісту

контексту, у якому вжито даний спеціальний галузевий термін, а іноді комбінують усі вищезгадані прийоми, аби якомога точніше і вдаліше передати їхнє лексичне значення у мові перекладу, зберігши при цьому, наскільки це є можливим, звукову форму та морфемну структуру вихідної термінологічної одиниці. І зважаючи на те, що сучасна англійська економічна терміносистема є мовою-продуцентом нових міжнародних економічних термінів, адекватний переклад фахової термінології набуває особливо важливого значення для успішного становлення та нормалізації української фінансово-економічної термінології у відповідності до міжнародних стандартів.

Література:

1. Глоба О.В. Принципи утворення навчальних словотворчих термінологічних словників (на матеріалі англ.економ.термінології): Автореф.дис...канд. філол.наук: 10.02.04 /Одес.нац.ун-т. ім.І.Мечникова. – Одеса, 2002. – 20 с.

2. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. – Вінниця: Нова книга, 2002. – 458 с.

3. Коваленко А.Я. Загальний курс науково-технічного перекладу: навчальний посібник. – К. : Вища школа, 2001. – 290 с.

4. Наконечна Г. Українська науково-технічна термінологія. Історія і сьогодення //Вісник Львів.держ.ун-ту ім.І.Франка. – 1999. – №8. – С.29-37.

ВИДИ ГРАМАТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ

Митько О.А., Сидорук Г.І.
Національний університет
біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна

Види граматичних трансформацій дуже різноманітні, тому важко дати їх повний список. Граматичні нюанси настільки чисельні і специфічні, що завжди лишають місце для нового неочікуваного варіанту перекладу. Принципіально вони можуть бути зведені до чотирьох типів: заміни, перестановки, додавання, опущення.

Заміни – це один з самих розповсюджених видів граматичних трансформацій. Модальні дієслова в англійській мові мають більшу палітру відтінків значень, яких не має український словник, отже при перекладі речень з модальними дієсловами доводиться замінювати відсутні слова найближчими за значенням. Замінюється граматична категорія часу, відсутня в українській граматиці: маємо на увазі перфектні та подовжені часи. Перелічені випадки не вичерпують списку граматичних замін. В цих трансформаціях приймають участь всі частини мови, всі члени речення і всі синтаксичні конструкції, що і пояснює їх численність і різноманітність.

Перестановки – другий вид граматичних трансформацій, який зводиться до зміни лінійного розташування елементів висловлювання, найчастіше – членів речення. Причини застосування перестановок полягають в різниці нормативних установ систем англійської і української мови, і, насамперед, це відсутність в українській мові жорсткого порядку слів, як це є в англійській мові. Наприклад: конструкція *There are many people at the bus stop.* на українську мову може бути перекладена як: *На автобусній зупинці багато людей*, або *Людей на автобусній зупинці багато*, тощо. В англійському варіанті

порядок слів не може бути зміненим, і це витікає з граматичної норми англійської мови.

Різниця в граматичній побудові відмінків іменників також найчастіший привід зміни лінійного розташування елементів висловлювання.

My friend's wedding – весілля мого друга

Порядок слів змінюється при перекладі питальних речень, і особливо, коли в них є прийменники, винесені в українському варіанті на перше місце. В англійському варіанті перекладу вони займають останнє місце.

Про що ця книга? – What is this book about?

Додавання – граматична трансформація, при якій у перекладеному тексті з'являються нові лексичні елементи, експліцитно розкриваючі те, що в оригіналі виражено граматично. Так, система української граматики дозволяє формування загального питання одним смисловим дієсловом *Знаєте?*; граматична норма англійської мови потребує в цьому разі додавання допоміжного дієслова та специфічного порядку слів: *Do you know?*

Українські речення, що починаються з оціночного прислівника (*дивно, добре, нажаль...*) в англійському перекладі потребують додавання формального підмету і формального присудку *It is strange, It is good, It is a pity...*

Англійська граMATика тяжіє до лаконізму, тому часто приєднує підрядне речення до головного без сполучника, який і добавляється при перекладі на українську мову.

This is the house I live in. – Це дім, в якому я живу.

Різноманітні додавання відбуваються при перекладі на українську англійських інфінітивних конструкцій.

To solve this problem, we had to involve the experts.

= *Щоб вирішити цю проблему, ми були змушені притягнути експертів.*

The first person to come was N.

= *Першим, хто прийшов, був N.*

Еліптичні речення також потребують додавання при перекладі:

Public limited companies, though not so numerous as private ones, have far

more capital invested in them.

Публічні акціонерні компанії, хоч будучи не настільки численними, як приватні, мають значно більше інвестованого в них капіталу.

Англійська граматика уникає подвійного заперечення, тому при перекладі з англійської на українську відбувається реконструкція одного з відсутніх заперечних елементів:

Nobody knew it. – Ніхто не знав цього.

При перекладі найчастіше підлягають опущенню слова, які є семантично зайвими, а їхнє використання у перекладі становить собою порушення мовних норм.

The experimenter leaned forward to take the volumetric flask. – Експериментатор нахилився, щоб узяти вимірну колбу. Зрозуміло, що він нахилився вперед, тому це слово в перекладі опускається.

Інколи опущення при перекладі викликані відмінностями у структурі англійського та українського речень: *The policy of «total quality» involves everyone in the firm in offering the best possible quality at every stage of production, including even such things as how employees answer the phone. – Політика «загальної якості» залучає кожного працівника фірми до надання якомога кращої якості на кожному етапі виробництва, включаючи навіть те, як працівники відповідають по телефону.*

Часто опускаються присвійні займенники, які в українській мові є зайвими: *Long ago people learnt to make fire to cook their food and to warm themselves and used 25 000 kilojoules of energy a day. – Дуже давно люди навчилися розпалювати вогнище, щоб готувати їжу та зігріватися, і використовували 25 000 кілоджоулів енергії на день.*

Одним із найбільш яскравих прикладів зайвості є властиве англійській мові використання *парних синонімів* – паралельно вживаних слів, однакових або близьких за значенням. На відміну від англійської мови українській мові це не властиво, тому у таких випадках при перекладі необхідно вдаватися до вилучень: *Air pollution results in acid rain which ruins buildings by corroding metal and*

dissolving stone. – Забруднення повітря є причиною кислотного дощу, який руйнує будівлі, роз'їдаючи метал і камінь.

Service drops and loops direct energy to customers by means of distribution transformers in residential and commercial areas. – Відгалуження до абонента спрямовують енергію споживачам через розподільні трансформатори в житлових і комерційних сферах.

Одна з причин використання цього прийому – це тенденція англійської мови до використання в описах числівників. У тих випадках, коли використання таких конструкцій не вмотивовано, необхідно використовувати вилучення: *Every inch of his face expressed amazement. – На його обличчі був написаний подив.*

Граматичні трансформації є найкращим шляхом досягнення еквівалентності перекладу. Слід звернути увагу на те, що лексичні одиниці, що передають понятійний зміст тексту, виступають у певних граматичних формах і тому значення, виражені цими формами можуть становити джерело додаткової денотативної інформації. Тим самим, ще раз підтверджується актуальність передачі в перекладі значень граматичних одиниць.

Література:

1. Зарівна О. Т. ОСНОВНІ СПОСОБИ ТА ПРИЙОМИ ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВО – ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.: Електронний ресурс. Режим доступу: archive.nbuiv.gov.ua

2. Мартиняк О.А. ДО ПРОБЛЕМИ ЗАПОЗИЧЕНЬ В УКРАЇНСЬКІЙ НАУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ. Режим доступу: archive.nbuiv.gov.ua

3. Карабан В.І. Посібник-довідник з перекладу наукової і технічної літератури на українську мову. Частина І. – Флоренція-Страсбург-Гранада-Київ. – TEMPUS, 1997. – 317 с.

3. Карабан В. І. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову : навч. посіб.-довідник для студ. вищ.навч. закл. зі спец. "Переклад"/ В'ячеслав Карабан; Джеймс Мейс. - Вінниця: Нова Книга, 2003. - 608 с.

4. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. – Вінниця. «Нова книга», 2003. – 448 с.

5. Хоменко С.А., Цветкова Е.Е., Басовец И.М. Основы теории и практики перевода научно-технического текста с английского языка на русский. – Мн.: БНТУ, 2004. – 204 с.

УДК 811.111'373.2

Philological sciences

LEXICAL AND HISTORICAL ANALYSIS OF ENGLISH ANTHROPONYMS

Morozova Y.

pupil of the eighth form

Melitopol secondary school № 1

Halysheva A.

scientific director, teacher of English

Melitopol secondary school № 1

Melitopol, Ukraine

The conceptual ideas of studying of the English anthroponyms are considered in the basic core of onomastics, Nowadays the problem of functioning of the personal names is relevant. The origin of personal names is filled with influence of historical and social events.

According to scientific researches the formation and appearance of the new personal names connects with habits, traditions or the way of life of society. Research field of studying of the English anthroponyms opens up a lot of opportunities for scientists. Lexical and historical origin of the English personal names was analyzed by well-known educators as B. Rassel, S. Kripke, E.Pulgram, H.Rutnam.

To study the appearance of the English athroponyms it is necessary to give the definition of “onomastics” which was analyzed by different scientists. According to free encyclopedia the term “onomastics” explains as a field of study concerned with any personal names, its historical origin, development and functioning. The educators also propose us the definition of the term “anthroponyms” as a wide concept implying any way of naming a person in official and informal environment [1, p.7].

Analyzing the historical way of development of the anthroponyms it is

important to reveal three main periods: pre-Christian, Christian and post-Christian. The first period is long and it is characterized by a reflection of worldview changes which promotes primary understanding of anthroponyms as an identifying sign. Christian period shows us common for all stage of naming of a person and the stage of formation of the national anthropomicon. Searching the facts of this problem we find the information about the third period – post-Christian or modern period. It is known that identifying is influenced by social, political, cultural and religious factors.

Studying the history of English anthroponyms it is worth discussing an equally important classification. The scientists distinguish three groups: Old English personal names, medieval English and American personal names and the personal names of the modern period. According to this classification an Old English personal names is appellative lexicon by its origin which is divided thematically into two groups: single topic, multi-topic or dual-topic personal names. The first category shows us the names as Daene, Wulf, Beald. The other group is characterized by such names as Ethelberg, Leofwin, Wigfrith or Frithuwulf.

The formation of medieval English anthroponyms was influenced by the Norman Conquest and the Church. The biblical names had become common for boys. There were John, Peter, James, Michael, Philip among them. The popular girls' names for that period were Mary, Joan, Agnes, Catherine [2, p.96].

The personal names of the modern period has linguistic and cultural basis. In the baggage of the modern English personal names prevails the old names and names which are formed by the national tradition.

Having analyzed the scientific works in our article we can make general conclusion. We have considered the definition of the term “onomastics” and “anthroponyms” by the leading educators. We can also realize the entire historical spectrum of the development of the English anthroponyms. Besides, the deep scientific researches help us to understand the general classification of the English anthroponyms in terms of formation of the names.

References:

1. Gnapovskaya L.V. Linguistic cognitive and cultural characteristics of the

English anthroponyms of Germanic origin: abstract of the thesis for the degree of candidate philological sciences: specialty 10.02.04 – “Germanic languages” / Lyudmila Vadimovna Gnapovskaya K., 1999. – P.7

2. Gerasimchuk V.A. Anthroponyms: history and modernity / V.A. Gerasimchuk, A.F. Nechiporenko. - Kamenez-Podol'skij : Abetka, 2002. – P.97

3. Polishhuk V.I. Cultural science / Viktor Ivanovich Polishhuk. – M.: Gardariki, 1999. – 448p.

УДК 81

Філологічні науки

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

Олійник Л.Р.

студентка,

Кравченко Н.К.

доктор Філологічних наук, професор

Національний університет біоресурсів і

Природокористування України

м.Київ

Актуальність дослідження: якість освітнього процесу багато в чому залежить від того, в якій мірі реалізується в процесі навчання активність і пізнавальна самостійність. Однак аналіз практики навчання в середній школі дає підставу зробити висновок про те, що самостійна діяльність учнів все ще недостатньо враховується в освітньому процесі, а навчальна діяльність у своїй більшості все ще спирається на репродуктивні форми й методи навчання. Склалася ситуація, коли усталені способи й форми роботи та здійснення самостійної роботи вимагають осмислення, корекції й нових педагогічних рішень. Це обумовлено, перш за все, розширенням поля самостійної діяльності школярів в умовах залучення до процесу пізнання інформаційних та інтерактивних педагогічних технологій.

У шкільній освіті на сучасному етапі відбуваються серйозні зміни, сенс і

призначення яких обумовлені пошуком нових освітніх парадигм, що відповідають новим тенденціям розвитку суспільства. В основу реформування школи покладено принцип пріоритету особистості, а засобом досягнення цієї мети стали гуманізація, гуманітаризація і диференціація освіти.

Нові напрямки вдосконалення освіти базуються на Законі «Про освіту», «Концепції модернізації освіти на період до 2025 року», Концепції Нової української школи. [5, с. 264]

У вітчизняній педагогіці основний внесок у дослідження проблем пізнавальної діяльності учнів внесли роботи психологів: Л. С. Виготського, В. В. Давидова, Д. Н. Богоявленського. У їх працях розкрито концептуальні положення у формуванні пізнавальної активності і самостійності учнів. У працях Л.Н. Кулікової, Н.Н. Скаткіна й ін. розкрито роль і місце самостійності у формуванні особистості. Попри здобутки, що досягнуті в теорії, методиці та педагогічній практиці, проблема дослідження організації самостійної роботи учнів не втрачає актуальності та потребує подальшого вивчення.

У процесі вдосконалення шкільної освіти постала ціла низка важливих проблем, пов'язаних не тільки з розробкою нових підходів до змісту предмета, а й, що особливо важливо, з кардинальною зміною самого процесу навчання. Зміцнення демократичних засад українського суспільства немислимо без розвитку активної й самостійної особистості. Школі належить підготувати учнів, що володіють не тільки сформованими знаннями, переконаннями, творчою активністю, а й здібностями до самостійного пошуку, певними соціальними компетенціями, що допомагають орієнтуватися в перипетіях сучасного життя, застосуванні наявних знань на практиці. [6, с. 429]

Актуальність проблеми пошуку ефективних форм для активізації самостійної роботи обумовлена також і тим, що в період навчання в школі формуються вміння самостійної діяльності. У зв'язку з цим особливо важливо, щоб учні, здобуваючи знання й способи їх досягнення, усвідомлювали, що самостійна робота покликана завершувати завдання всіх інших видів

навчальної роботи, так як знання, що не стали об'єктом власної діяльності, не можуть вважатися справжнім надбанням особистості.

Традиційна класно-урочна система навчально-виховного процесу загально-освітньої школи практично вичерпала себе. Довготривале реформування української шкільної освіти було спрямоване на докорінні зміни її змісту. У добу інформаційно-комунікаційних технологій постало питання про кінцевий результат підготовки учнів до соціальної практики, адаптації на ринку праці, успішного входження в самостійне життя, самореалізації в ньому. [2, с. 66-76]

Розглядаючи організацію самостійної роботи учнів, вчені вважають її:

1) методом навчання (Ю. Бабанський, В. Буряк, І. Душина, Л. Жарова, А. Лернер, Г. Понурова, О. Савченко, О. Скаткін, А. Усова), за допомогою якого учні за завданням вчителя і під його керівництвом самостійно вирішують пізнавальну задачу, проявляючи зусилля та активність ;

2) формою організації навчально-пізнавальної діяльності (М. Боритко, Л. Вішнікіна, М. Дайрі, Б. Єсіпов, Г. Кирилова, Р. Лемберг, А. Линда, В. Ляудіс, А. Новіков, В. Самойленко, Г. Селевко, О. Топузов, І. Унт, Т. Шамова);

3) видом навчально-пізнавальної діяльності (Л. Вяткін, Ю. Зотов, В. Козаков, Р. Мікельсон, О. Нільсон, В. Онишук);

4) засобом формування самостійності (А. Алексюк, А. Ашерев, В. Козаков, В. Пустовойтов);

5) дидактичним засобом навчання (І. Ільєсов, Б. Ліхачев, П. Підкасистий, В. Ягупов);

6) самоорганізацією самоосвіти (М. Боритко, Ю. Колюткін, Н. Левітов). [3,с.240]

Поняття «самостійна робота» учнів у сучасній дидактиці обов'язково співвідноситься з організаційною роллю вчителя. Керівні функції педагога при такій організації навчання стають складнішими і вимагають більш високої майстерності. Учителю необхідно вводити в освітній процес навчання школярів різноманітним методам і прийомам самостійної роботи, складати завдання з поступовим наростанням ступеня самостійності, інструктувати, консультувати

учнів, привчати їх до самоконтролю, вивчати їх розвиток з урахуванням індивідуальності кожного, а також виховувати у них активність, самостійність і ініціативність як риси їх особистості.

Самостійна робота учнів формує самостійність, вимагає самоосвіти, підвищує активність та інтерес до навчання. Це складний комплекс взаємодій педагога й учнів в освітньому процесі, який здійснюється без прямої допомоги педагога. Н.Ф. Коряковцева виділяє такі основні характеристики навчальних ситуацій, за допомогою яких забезпечується розвиток вторинної мовної особистості при навчанні продуктивним видам іншомовної мовленнєвої діяльності на основі самостійної діяльності учнів:

1. Активізація самостійної навчальної діяльності учнів по оволодінню досліджуваном мовою;

2. Забезпечення автентичності освітнього контексту й спрямованості на особистий освітній продукт;

3. Використання проблемних, пошукових завдань з метою «відкриття для себе мови й культури»;

4. Актуалізація взаємопов'язаних особистісних позицій учня як суб'єкта навчальної діяльності . [1,с. 247-252]

В першу чергу учню необхідно визначити суть свого індивідуального процесу самоосвіти. Тому, учню необхідно самостійно здобувати знання з різного роду джерел, для подальшого використання нового досвіду у своїй самостійній роботі, розширенні професійного потенціалу й розвитку особистісних якостей.

Отже, самостійна робота у її взаємозв'язку із самоосвітою – індивідуально - особистісним процесом пізнання людиною навколишнього світу – багатогранна і багатоаспектна проблема, якою протягом багатьох років займаються представники різних галузей наук: філософи, педагоги, психологи, соціологи. Увага питанням організації самостійної роботи у процесі навчання приділялася ще у працях стародавніх мислителів. Зокрема, вони зазначали, що успішність організації самостійної роботи молоді залежить від ступеня

урахування її природних здібностей (Демокрит), сформованості адекватного ставлення до себе (Сократ), забезпечення самостійного пошуку «справжнього знання» (Платон), стимулювання активності вихованців, розвитку в них умінь робити власні умовиводи (Аристотель) та ін. [4, с. 256]

Література:

1. Зеленкова Н. І. Формування пізнавальної самостійності старшокласників у навчальному процесі / Н. І. Зеленкова // Педагогіка вищої та середньої школи: [зб. наук, праць]. – Кривий Ріг: КДПУ, 2005. – Вип. 13. – С. 247–252.

2. Євтух М. Б. Пріоритети професійної підготовки вчителя в системі університетської освіти / Микола Борисович Євтух // Розвиток педагогічних і психологічних наук в Україні 1992-2002 рр.: Зб. наук. праць до 10-річчя АПН України. – Х.: ОВС, 2002. – Ч. 2. – С. 66-76.

3. Климова К.Я. Основи культури і техніки мовлення : Навч. посібник. – 2-е вид., випр. і доп. – К.: Ліра, 2007. – 240 с..

4. Клинберг Л. Проблема теории обучения: [пер. с нем.] / Лотар Клинберг. – М.: Педагогика, 1984. – 256 с.

5. Ковтун О. В. Теоретичні засади професійно-мовленнєвої діяльності фахівців авіаційної галузі: [монографія] / О. В. Ковтун : наук. ред. д. пед. наук, проф., дійсний член НАПН України Богуш А. М.– К.: Освіта України, 2012.– 264с.

6. Копусь О. А. Теоретичні засади формування фахової лінгводидактичної компетентності майбутніх магістрів-філологів у вищому навчальному закладі : [монографія] / Ольга Антонівна Копусь. – Одеса, 2012. – 429 с.

PHRASEOLOGICAL UNITS APPEALING TO CONTAINER IMAGE SCHEMA

Омельяненко К.В.,

магістрантка факультету іноземних мов

Ніжинський державний

університет імені Миколи Гоголя

м. Ніжин, Україна

Phraseological units are the equivalent of a word. They are semantic and structural inseparable word combinations which possess various features of meaning and usage [7, p. 84]. Phraseological units are used in almost all spheres of our life. They describe the character of the person, appearance, activity, physical and mental state, etc. Phraseological units are considered from different perspectives: semantics, structure, complexity, in particular cognitive linguistics [3, p. 39].

Phraseological units are often found both in the original works of the classics and in works of modern writers, and are widely used in the media and in everyday speech [7, p. 84]. Therefore, a lot of phraseological units are used in short stories. The short story is an artistic construction and communication of a limited sequence of events, experiences, or situations according to a closed correlative order which creates its own perception as a totality [6, p. 84]. Alice Munro is known as a prestigious Canadian short-story writer [8]. Her stories are full of phraseological units denoting the state of person.

Different feeling and emotions of an individual can be analyzed with the help of image schemas which are patterns of perceptual origin which structure all our experience [4, p. 459-461; 2, p. 19-21]. Image schemas are not fixed nor specific; lack of specificity and content makes the image schemas highly flexible, preconceptual and primitive patterns are used for reasoning in an array of contexts [2, p. 30]. There are a lot of image schemas [2, p. 26]. The CONTAINER image schema consists of the structural elements interior, boundary and exterior: these are the minimum requirements for a container [4].

The CONTAINER image schema is used to describe the physical state of a person. The pain affects the physical condition of a person, that is, his health. In this very case, pain is a container where the side struck of a person is put, that's why it's a CONTAINER image schema like in this example: *"It was just lucky that there were horses still around – in the normal course of events they would have been given up, but the war and gas rationing had changed all that, at least for the time being. When my side struck **was in pain**, the neighbors' team had to be brought into an action to take me to the hospital."* [5, p. 234]. The phraseological unit *be in pain* means that a person feels pain in a part of his body, because he is injured or ill [1].

With the help of phraseological units the CONTAINER image schemas represent emotional state of person. For example: *"Ray disliked hearing that kind of talk, and the reason was that he **had fallen in love with** her. And she with him, which seemed infinitely more surprising."* [5, p. 108]. In this extract, the phraseological unit *fall in love with somebody* means to be very attracted to someone and begin to love them [1]. The preposition *in* is related to being inside the container, that's why the phraseological unit *fall in love with somebody* is relevant to the CONTAINER image schema. By means of the CONTAINER image schema the phraseological unit *be in good humor* represent the emotional state of person in this extract: *"All the time she was telling me this she seemed **in high good humor**. It was when she got onto the subject of another quite successful daughter, a registered nurse who was retired and living in Vancouver..."* [5, p. 367]. The phraseological unit *be in a good humor* means to be in a good mood [1]. In these case, a person dives into emotions as if into a container. That's why it's the CONTAINER image schema.

Thus, phraseological units are used in the works of Alice Munro. Some of them are related to the CONTAINER image schema—which describes the physical and emotional state of person.

Література:

1. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english>. Назва з екрана.
2. Johnson M. The Body in the Mind. The Bodily Basis of Meaning,

Imagination, and Reason. Chicago: Chicago University Press., 1987. – 268 p.

3. Kravchenko A.V. Kognitivnaya lingvistika segodnya : integratsionnye protsessy i problema metoda [Cognitive Linguistics Today : the Integrational Processes and the Problem of the Method]. *Voprosy kognitivnoy lingvistiki. [Questions of the Cognitive Linguistics]*. 2004. № 1. S. 37–52.

4. Lakoff G. The Body in the Mind. The Bodily Basis of Meaning, Imagination, and Reason. Chicago: Chicago University Press, 1987. 614 p.

5. Munro A. Dear Life. Alfred A. Knopf, 2012. 489 p.

6. Pratt M.L. The Short Story: The Short and the Long of It. North-Holland Publishing Company, 1981. 194 p.

7. Shoyimkulova M.Sh. The role and significance of phraseology in linguists. *Достижения науки и образования*. 2018. №3. С. 84–85.

8. Голобородько Я. Невідома література зі світовим іменем. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/kultura>. – Назва з екрана.

УДК 811

Філологічні науки

ЛЕКСИЧНІ, СЕМАНТИЧНІ ТА СТРУКТУРНІ ПАРАМЕТРИ ТЕРМІНІВ У ГАЛУЗІ «ПСИХОЛОГІЯ» В АНГЛІЙСЬКІЙ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Півень Н. І.,

студентка факультету іноземної філології

Східноєвропейський національний

університет імені Лесі Українки

м. Луцьк, Україна

Постановка проблеми. Термінологія як окремий лексичний пласт завжди була предметом аналізу та гострих дискусій лінгвістів. Упродовж останніх років з'явилася низка фундаментальних праць, присвячених дослідженню окремих термінологій, зокрема, біологічної (Л. Симоненко), будівельної (В. Марченко), військової (Т. Михайленко) та ін. Незважаючи на велику кількість термінологічних досліджень різних професійних галузей, як сформованих,

30

усталених, так і нових, щойно створених, на сьогодні малодослідженою в лінгвістиці є психологічна лексика, зокрема в науково-популярному тексті.

Мета дослідження полягає у характеристиці термінів галузі «Психологія» в англійській науково-популярній літературі.

Результати дослідження. Спеціальна лексика і терміни складають особливий пласт лексики, що піддається свідомому регулюванню та впорядкуванню. Термінологічна лексика є частиною наукових знань, а, отже, і певної галузі науки.

Психологія як наука належить до тієї області людського знання, яка володіє характеристиками спеціальної діяльності, але разом з тим наближається до неспеціальної сфери, і є загальнодоступним та цікавим предметом для вивчення. Під психологічним терміном розуміємо слово або словосполучення, призначене для позначення понять і предметів психології, а також її галузей. За словами Г. Лобанової, психологічні терміни становлять основний смисловий зміст психологічних текстів [2, с. 48].

Оскільки побутування термінів не обмежується спеціальними текстами первинної сфери функціонування і терміни вживаються в неспеціальному середовищі, наприклад, у публіцистиці та художній літературі, сфери їх функціонування поділяються на первинну і вторинну.

Специфіка науково-популярного тексту обумовлена, перш за все, тим, що дані тексти створюються не з метою вузькоспеціалізованого вивчення, як власне науковий текст, а з метою масового поширення наукової інформації для популяризації певних наукових відомостей.

Семантичний аналіз психологічної термінології в англійському науково-популярному тексті свідчить про різноманітність її змістовності та дозволив розподілити її за низкою семантичних критеріїв. Відтак, на підставі семантики основного компонента, ми виділили такі лексико-семантичні категорії психологічної термінології: «об'єкт», «суб'єкт», «назви хвороб та патологічних станів», «процедури, маніпуляції», «психологічні стани», «назви організацій, які займаються медичною діяльністю у галузі психології, їхніх підрозділів».

Психологічна термінологія, що функціонує в науково-популярному тексті, може вживатись як у своїй прямій номінації, так і набувати різних конотацій. Це досягається за рахунок приміщення терміна в певні умови контексту, який містить визначення, пояснення для розкриття семантичної структури і етимології терміна. Тут реалізуються різні стилістичні прийоми, наприклад, образні порівняння, лексичні повтори, синтаксичні паралелізми.

За структурною характеристикою переважна більшість психологічних термінів є похідними. З них близько 40% – терміни-словосполучення, 20% створено за допомогою різних способів словотворення (суфіксація, префіксація, словоскладання).

Усі терміни за своєю будовою поділяються на:

– прості (складаються з одного слова): *Alzheimer's* – хвороба Альцгеймера, *psychosis* – психоз [3].;

– складні (складаються з двох основ): *neuroplasticity* – нейропластичність [3];

– терміни-словосполучення (складаються із декількох компонентів): *auditory cortex* – слухова зона кори головного мозку, *global aphasia* – глобальна афазія, *Positron Emission Tomography* - позитрон-емісійна томографія, *Guillain-Barré syndrome* - синдром Гієна-Барре, *Ménière's disease* - хвороба Мен'єра [3].

Проведений аналіз структурних особливостей психологічної термінології показав, що психологічні терміни побудовані за різними морфологічними та синтаксичними схемами. Однокомпонентні терміни, як правило, утворюються за допомогою афіксальних способів. Процес словотвору термінів за допомогою суфіксації є одним з найпродуктивніших способів поповнення термінологічного апарату психології. Частим явищем є використання абревіатур і скорочень (*EEG* – *Електроенцефалографія* [3]).

Висновки. Англійська психологічна термінологія в науково-популярному тексті являє собою сукупність номінативних одиниць різних структурних рівнів, які можуть бути класифіковані за декількома критеріями, а саме, за особливостями морфологічної та синтаксичної структури, лексичною ознакою, семантикою основного компонента.

Література:

1. Дмитрасевич Р. Структурно-семантична організація англomовної термінології юридичної психології / Р. Дмитрасевич // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2013. – № 20. – С. 13–18.
2. Лобанова А. Переводческие аспекты психологической терминосистемы / А. Лобанова, Л. Лемайкина // Научно-художественный сборник «Гермес». – 2010. – № 2. – С. 48–50.
3. Sacks O. The Man Who Mistook His Wife for a Hat: And Other Clinical Tales / O. Sacks. – New York City: Simon & Schuster, 1998. – 256 p.

Філологічні науки

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО КОНТЕНТУ Б'ЮТІ-БЛОГІВ

Подлесна І.О.,

*студентка факультету іноземних мов
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»
смт. Біловодськ, Україна*

У сучасному онлайн-просторі вивчення мовлення інформаційно-комунікативного процесу викликає значний інтерес до вивчення мови онлайн-простору у всьому різноманітті його проявів, в тому числі і мови б'юті-блогів. Отже, актуальність аналізу лексичних і стилістичних особливостей інформаційного змісту зумовлена зростаючою структурою жанрової системи інтернет-комунікації.

Метою статті є визначення лексико-стилістичних особливостей б'юті-блогів в Instagram.

На лексичному рівні мова блогів нетабуїрована і позначена відхиленням від мовних норм, оцінною та розмовною лексикою, уживанням фразеологізмів, мовних кліше, термінів залежно від тематичного спрямування блогу, значної кількості скорочень.

Оскільки лексика є найбільш схильним до варіативності рівнем мови, у б'юті-блогах закономірно спостерігаємо використання молодіжного сленгу, косметичної термінології, аграматизмів: у лексичних одиницях відбиваються нові явища, у них бачимо зміни, пов'язані із способом життя, соціальною поведінкою, історією, соціокультурним контекстом і географією території спільноти. Аналіз мови б'юті-блогів дає можливість виділити наступні тематичні групи лексики:

1. Назви дій і явищ, що характеризують процес нанесення макіяжу (*rub, tan, set, highlight, fix, put on make-up, apply make-up, do make-up*). У мові професійних б'юті-блогерів присутні терміни на позначення певних дій: *sculpting makeup* – «скульптування» процес візуальної коригування за допомогою макіяжу; *contouring* – «контурінг» зовнішності з допомогою гри тіні і світла, щоб обличчя виглядало скульптурним, а не плоским, на ньому необхідно розставити акценти; *strobing* «стробінг» – те саме, що і скульптування обличчя, але тільки за допомогою світлих акцентів.

2. Назви засобів (продуктів) декоративної косметики або косметики для догляду за шкірою обличчя, волоссям тощо (*pomade, powder, revitalizing mask, regenerating cream, sachet, scrub, spray*);

3. Позначення якості і властивостей продуктів (*healing, silky soft, covering, pigmented*). Наведемо кілька прикладів: *Your voice sounds a bit different slightly higher!; The colour really suits your skin tone and eye colour. Im always afraid to do eye shadow in case it looks too much but I think I'll give it a go;*

4. Назви процесів нанесення продуктів (*Countouring, Draping, Strobing, smokey eyes, cut crease*);

5. Назви аксесуарів та інструментів для макіяжу (*the eyelash curler, the flat brush, the make-up sponge*).

Головними засобами виразності є неклішовані епітети (*Tell everyone about it and hope they enjoy the same unspoilt beauty you did? And while the place itself is wonderful*), метафори (*you find a gem of a place in a cosmetics store*), ідіоми (*ten-a-penny*), лексичний повтор (*Love, love, love this makeup*), риторичне питання (*What about me? What have I done to deserve it?*). Це говорить про те, що сучасні

б'юті-блогери намагаються поєднувати книжковий стиль з розмовною мовою і створювати оригінальні лінгвістичні тенденції віртуальної комунікації.

Важливу роль у функціонально-стилістичному оформленні б'юті-блогів відіграють засоби емпізи та різні стилістичні прийоми:

- лексична емпіза: *Yes, I do realize that ...;*
- метафора: *a gem of a place;*
- антитеза: *In other words, they need to see if the person you SEEM to be is really WHO YOU ARE;*
- паралелізм: *You could buy a product on how to overcome women's «tests» ... or you could get in better shape and not get «tested»;*
- літота, що надає тексту глибокодумне звучання: *It is also not uncommon for girls ...;*
- градація: *You get tested less. MUCH LESS.*

Однією з помітних рис дискурсу англійського б'юті-блогу є девальвація мовної норми. Так, в рамках лексичних складових б'юті-блогосфери ми спостерігаємо широке поле специфічних ненормативних явищ, цілу парадигму специфічних лексем, характерних саме для цієї дискурсивної площини [2, с. 219]. Наприклад: *Everything is gorgeous!! It's sad that you have to explain yourself about having curves, you absolutely do have curves and stunningly beautiful ones at that!* Лексичні засоби мови б'юті-блогерів допомагають підвищувати ефективність та дієвість б'юті-блогу. Лексичні інновації б'юті-блогерів повною мірою відповідають таким параметрам: доступність для всіх членів мовного суспільства, багатство і виразність, новизна слововживання і т.д.

Під час аналізу лексики ми прийшли до висновку про те, що тексти б'юті-блогів можуть мати різну функціонально-стилістичну забарвленість. Одні з них (авторами яких є професійні косметологи, промоутери косметичних фірм) наближені до публіцистичних текстів, що функціонують в реальній масовій комунікації, а інші (ті, що написано особами без фахової підготовки) – з текстами, що функціонують в усно-розмовній мові. Проведений аналіз показав, що в цілому переважають тексти другого типу.

Отже, інформаційний контент б'юті-блогів характеризується активним використанням розмовного мовлення та стилістичних засобів з метою донесення до читачів необхідної інформації про бачення краси та моди. Мова б'юті-блогів володіє невимушеністю, безпосередністю і непередбачуваністю спілкування, переважанням монологу над діалогом, оцінковими реакціями, емоційністю, експресивністю, переривчастістю і логічною непослідовністю висловлювань. Поява лексичних інновацій роблять мову б'юті-блогерів більш свіжою, яскравою і цікавою для читачів.

Література:

1. Ellarie (2013) Ellarie [б'юті-блог] // Instagram. (<https://www.instagram.com/ellarie/>)
2. Kaushal (2010) Kaushal [б'юті-блог] // Instagram. (<https://www.instagram.com/kaushal/?hl=ru>)
3. Kyliejenner (2015) Kylie Jenner [б'юті-блог] // Instagram. (<https://www.instagram.com/kyliejenner/?hl=ru>)
4. Meredithfoster (2009) Meredith Foster [б'юті-блог] // Instagram. (<https://www.instagram.com/meredithfoster/>)
5. Misstishtaylor (2018) Tish Taylor [б'юті-блог] // Instagram. (<https://www.instagram.com/misstishtaylor/>)
6. Samanthamariaofficial (2009) Sammi Maria [б'юті-блог] // Instagram. (<https://www.instagram.com/samanthamariaofficial/>)
7. Temptalia (2006) Christine [б'юті-блог] // Instagram. (<https://www.instagram.com/temptalia/>)
8. Zoesugg (2007) Zoë Sugg [б'юті-блог] // Instagram. (<https://www.instagram.com/zoesugg/?hl=ru>)
9. Дзюбіна О. І. Комунікативний аспект соціальних мереж Facebook і Twitter / О. І. Дзюбіна // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія : Філологічні науки. – 2016. – № 2. – С. 218–222.

ВИДИ ДІЄСЛІВ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Скворцова С.А.

*студентка факультету іноземних мов
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
м. Вінниця, Україна*

Дієслово (лат. *verbum*) це частина мови, що виражає процеси об'єктивної реальності. В дієслівній парадигмі відзначають велику різноманітність форм.

За творенням основних дієслівних форм розрізняють: слабкі (в яких не змінюється коренева голосна) і сильні дієслова (з внутрішньою зміною голосної – Ablaut). В багатьох випадках існують ці форми паралельно (Doppelformen). Тут виокремлюють дві підгрупи :

1. Без зміни значення (*glimmen, melken, salzen...: Sie hat die Suppe gesalzt (gesalzen)*).

2. Подвійні форми одного і того ж дієслова, але з різними значеннями (*backen: ich buk das Brot. Der Schnee backte an meinen Schuhen*).

Вирізняють також групу Präterito-Präsentia. Сюди відносяться усі модальні дієслова та *wissen*. Форма теперішнього часу цих дієслів співпадає з коренем сильного претерітума [1, с.18-19].

За семантично класифікацією розрізняють наступні види дієслів (за Гансом Брінкманом):

1. Handlungsverben, які позначають активну дію на зовнішній світ (*malen, beobachten, ergreifen*).

2. Zustandsverben, які позначають певний стан людей і речей (*schlafen, wohnen, sitzen*).

3. Geschehensverben, які представляють життя як те, що відбувається (*gelingen, geschen, misslingen*).

4. Witterungswerben, які позначають погоду і не мають суб'єкту (*es schneit, es weht, es donnert, es regnet*).

Всі вище наведені приклади дієслів належать до повних (Vollverben).

Окрім повних дієслів, існують допоміжні дієслова (Hilfsverben), які слугують для творення аналітичних форм дієслова (*haben, sein, werden*).

Модальні дієслова мають синтагматичну функцію і показують модальне значення, поєднуючись з повними дієсловами (*dürfen, können, mögen, möchten, wollen, sollen, müssen, lassen*).

Aktionalität – дієслова, що поєднуються з повними дієсловами в один багаточленний предикат і мають синтагматичну функцію. Вони не називають саму дію, а характеризують процес дії (*beginnen, anfangen, aufhören, pflegen, versuchen*).

Funktionsverben – дієслова, що поєднуються з іменниками в сталі словосполучення (*ausdrücken – zur Ausdruck kommen, blacken – einen Blick werfen*) [2, с.40].

Синтаксична класифікація йде поруч з поняттям валентності. Під валентністю дієслова розуміється його здатність відкривати певні позиції або вільні місця навколо себе, тобто притягувати до себе інші члени речення. Деякі такі позиції є обов'язкові, а деякі факультативні.

Розрізняють наступні групи дієслів:

1. Begrenzpörsönlich, які направлені лише на 3 особу однини або ж вживаються з деякими особами лише у переносному значенні (*sich bewölken, grasen, ich belle (übertagene Bedeutung: husten)*).

2. Persönliche, які можуть поєднуватися з 1 суб'єктом в усіх 3 особах (*ich spiele..., du spielst...*).

3. Unpersönliche або безособові (*es schneit, es regnet, es donnert, es dunkelt*).

4. Objektive, які можуть або повинні мати 1 об'єкт (*er bedarf die Erholung*).

5. Subjektive, які не поєднуються з об'єктом (*schlafen, springen, laufen*).

6. Transitive Verben, які потребують об'єкта в Akkusativ без прийменника (*betreffen, schieben, lesen*).

7. Intransitive – всі інші дієслова в протилежності до транзитивних.

8. Reflexive, у яких об'єкт і суб'єкт – ідентичні, на місці об'єкту виступає займенник *sich* у відповідній формі (*sich überlegen, sich merken*) [3, с. 257].

Отже, дієслово в німецькій мові – це частина мови, що позначає дію чи

перебування в певному стані. Науковці розрізняють фінитивні і інфінитивні форми. За формулю творення класифікують дієслова на сильні, слабкі та претерито-презентальні. За семантичною класифікацією усі дієслова можна поділити на Vollverben, Modalverben, Hilfsverben, Aktionalität und Funktionsverben. Синтаксична класифікація дієслів бере до уваги їх валентність – здатність до протягування інших членів речення.

Література:

1. Москальская Грамматика современного немецкого языка. Москальская. Akademä 2004. S. 18-19.
2. Brinkmann H. Die deutsche Sprache. Gestalt und Leistung. H. Brinkmann. Düsseldorf, 1962. S. 40.
3. Heibig G, Schenkel W. Wörterbuch zur Valenz und Distribution deutscher Verben. G. Heibig, W. Schenkel. Leipzig, 1997. S. 257.

УДК 81'25(075.8)

Філологічні науки

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПЕРЕКЛАДУ В БІОІНЖЕНЕРНІЙ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Соболева М. І.

студент факультету

іноземної філології та соціальних комунікацій

Сумського Державного Університету

м. Суми, Україна

У сучасній науці існує прагнення до семантичної уніфікації систем термінів однієї й тієї ж науки в різних мовах (однозначна відповідність між термінами різних мов) і до використання інтернаціоналізмів в термінології.

Утворення нового терміна, в процесі якого «встановлюється зв'язок між предметом думки та мовним знаком, є когнітивним актом, що розкриває таємниці механізму взаємодії життя і мови». Це процес, за справедливим твердженням Л.І. Плотникової [1], є не пасивним об'єктивуванням зовнішнього світу, а свідомою і цілеспрямованою словотворчістю, що дає систему

орієнтирів в предметному світі. Саме в момент відкриття в пізнаваному явищі його багатогранних сутнісних властивостей народжуються новоутворення типу глюкометр, телемедицина, радіохірургія, біоінженерія.

Технічний переклад опирається на базові знання з дисциплін, що лежать в її основі. Наприклад, якщо взяти за загальну дисципліну біоінженерію, то необхідно розглянути її базу і специфікацію.

Біоінженерія – це дисципліна, яка застосовує інженерні принципи проектування та аналізу до біологічних систем та біомедичних технологій. Приклади біоінженерних досліджень включають бактерії, спроектовані для виробництва хімічних речовин, нових медичних технологій візуалізації, портативних пристроїв діагностики захворювань і тканинних інженерів, а також проектування і створення імплантів та покриттів для них. [2] Таким чином в основі будуть знання з хімії, біології, анатомії, фізики та легкого програмування.

Виходячи з вище сказаного, наступним кроком для розуміння основ особливостей технічного перекладу необхідно розуміти термінологію предмету дослідження. Розбивши дисципліну на базові знання ми значно зменшили складність процесу перекладу.

Кількість визначень у технічному тексті англійської мови характеризуються переважанням простих речень, які в середньому складають понад 50% від загальної кількості речень у тексті. Водночас кількість складних речень є відносно невеликою. Це явище незвичайне для відповідного стилю української мови, де складні речення використовуються дуже широко. У зв'язку з цим англо-українські технічні переклади часто використовують комбінацію речень, в результаті чого два або більше простих речень англійського оригіналу відповідають одному складному реченню в українському перекладі. [3]

Переклад з використанням словника та допоміжних технічних засобів для перекладу незнайомих однозначних термінів є розповсюдженим. Інакше, коли один англійський термін відповідає декільком українським, наприклад: «switch» - вимикач, перемикач, комутатор. У цьому випадку свідомий вибір

аналога може бути продиктований лише гарним знанням цього предмету. Більш детально розглянемо приклад комбінації речень та їх перекладу:

«TSD has previously been used for CaP deposition on Ti alloys without PEO treatment. The aim of this study was, for the first time, to obtain HA ($\text{Ca}_5(\text{PO}_4)_3\text{OH}$) and DCPD ($\text{CaHPO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$) coating on PEO-pretreated Ti6Al4V substrates using TSD technology and investigate their structure and morphology.» [3]

1 варіант перекладу: Технічне осадження на підкладку раніше використовувалося для осадження СаР на Ті-сплавах без обробки електронів плазмовим окисненням. Метою даного дослідження було вперше отримати покриття гідроксиапатиту ($\text{Ca}_5(\text{PO}_4)_3\text{OH}$) і брушиту ($\text{CaHPO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$) на плазмових електронно-підготовлених підкладках Ті6А14V з використанням технології осадження субстрату, та дослідити їх структуру і морфологію.

2 варіант перекладу: Технічне осадження на підкладку раніше використовувалося для осадження СаР на титанових сплавах без обробки електронів плазмовим окисненням. Ціллю даного дослідження було вперше одержати покриття з гідроксиапатитом ($\text{Ca}_5(\text{PO}_4)_3\text{OH}$) і брушитом ($\text{CaHPO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$) на електронно-підготовлених плазмових підкладках Ті6А14V з використанням технології осадження на субстрат та дослідження їх структури і морфології.

3 варіант перекладу (за допомогою сервісу Google Translate): Раніше TSD застосовували для осадження СаР на Ті-сплавах без обробки ПЕО. Метою цього дослідження було вперше отримати покриття НА ($\text{Ca}_5(\text{PO}_4)_3\text{OH}$) та DCPD ($\text{CaHPO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$) на субстратах, попередньо оброблених РЕО Ті6А14V, за допомогою технології TSD та дослідити їх структуру та морфологію.

4 варіант перекладу (за допомогою інтернет перекладача orentran.net): ТСД раніше використовувалися для нанесення ковпачка на сплавах Ті без обробки ЙЙ. Метою цього дослідження було, в перший раз, щоб отримати НА ($\text{Ca}_5(\text{PO}_4)_3\text{OH}$) і ДЦПД ($\text{CaHPO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$) покриття на ВЕО-попередньо оброблений Ті6А14V підкладки з використанням технології TSD і досліджувати їх структуру і морфологію.

При перекладі англійського тексту перекладач повинен повністю і точно

передати авторську ідею, втілюючи її у вигляді, притаманному українському технічному стилю, і не переклавши в український текст особливості англійського сценарію. У англійському тексті переважають особисті форми дієслова, в той час, як український науковий стиль характеризується безособовими або невизначеними особистими спорудами. [4]

У англійських текстах описового характеру часто використовують майбутній час для вираження звичайної дії. Керуючись контекстом, такі пропозиції повинні бути перекладені не майбутнім, а сьогоденням. У англійських науково-технічних текстах пасивні конструкції особливо поширені, тоді як в українській мові пасив використовується набагато рідше.

Тому при перекладі необхідно вдатися до заміни пасивних споруд іншими засобами вираження, більш характерними для української мови. [5]

При роботі ж з електронними перекладачами виявляється ряд похибок при перекладі тексту (3 та 4 варіанти перекладу вище зазначеного тексту). Лексичні аналізи перекладених текстів показали, що здебільшого електронні перекладачі адекватно перекладають прості частини мови, але допускають помилки в перекладі відмінків, приналежності прикметників, мовних зворотів, побудови речення, а також абревіатур та скорочень. З іншого боку, для розв'язання проблем, обумовлених трудомісткістю процесу перекладу, системи механічного перекладу можуть виявитися гарною підмогою. Вони не можуть гарантувати точності перекладу, але зменшують затрати часу та фінансів на виконання примітивного перекладу (чорнового перекладу), який надалі можна використати для більш професійної інтерпретації. За допомогою інтернет сервісів для перекладання та власне спеціалізованих програм, можна створювати, модифікувати та надалі використовувати словники, або так звані «бібліотеки», що у свою чергу відповідають спеціалізації текстів для яких вони використовуються.

На даному етапі технічного перекладу в біоінженерній спеціальності, яка у свою чергу набирає популярності з кожним днем, існує багато так званих «пустот», що потребують детального розгляду. Основоположним є створення

необхідних словників і бібліотек для зручності використання машинного перекладу, та розуміння термінів, що лежать в базових дисциплінах даної спеціальності.

Література:

1. Куликова В. Г. Актуальні питання методики викладання перекладу: лінгвоетнокультурний та комунікативно-прагматичний аспекти / В. Г. Куликова, І.А.Власенко // Вісник національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Філософія. Психологія. Педагогіка : [зб. наук. пр.] / М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т України "Київський політехнічний інститут" ; [редкол.: Б. В. Новіков та ін.]. – К., 2008. – № 3. – С. 191–194
2. Berkeley Bioengineering: What is bioengineering? [<http://bioeng.berkeley.edu/about-us/what-is-bioengineering>]
3. ScienceDirect [<https://doi.org/10.1016/j.matlet.2019.05.018>]
4. Голобородько К.Ю. лінгвістичний статус концепту / К.Ю. Голобородько // Культура народів Причорномор'я. Научний журнал, 2002. - №32. – С. 27-30
5. Zhouyi: A New Translation with Commentary of the Book of Changes

УДК 81

Філологічні науки

ПРОБЛЕМА МОВНОЇ ВАРІАТИВНОСТІ І МОВНОЇ НОРМИ

Терещенко І.В., Рубінська Б.І.

*Національний університет біоресурсів
і природокористування України
м. Київ*

Актуальність. У межах однієї мови достатньо, як відомо, зіставити способи говоріння та письма, щоб переконатися, що вони за своєю суттю є двома її, певною мірою, автономними підсистемами. Отже, будь-яка конкретна мова містить у собі, зазвичай, кілька різновидів. Наприклад, англійська мова Великої Британії відрізняється від американської або австралійської. У свою

чергу, в самій Великій Британії існують різновиди англійської мови Англії, Шотландії, Уельсу й Північної Ірландії. При цьому, чим глибше ми пізнаємо закономірності функціонування й розвитку мови, тим більше переконуємося, що варіювання мовної системи є її нормальним органічним станом, оскільки кожна мова змінюється в часі і просторі [5, с. 38]. Навіть в одномовних країнах, які зустрічаються вкрай рідко, комунікативна ситуація може бути досить складною внаслідок наявності мовних різновидів.

Мета дослідження – визначити поняття норми і стандарту, нормалізації і стандартизації англійської мови і кожного його діалекту.

Вивчаючи процес формування мовних норм, необхідно, зважати на такі аспекти: виникнення потенційних можливостей різної реалізації мовних засобів, які надаються мовою як системою, прийняття, усвідомлення тих або інших засобів мовного вираження як правильних, зразкових. Перший аспект являє собою об'єктивні умови виникнення мовної норми, у той час як другий характеризується оцінкою конкуруючих з погляду правильності / неправильності, зразковості / незразковості об'єктивних норм. Отже, йдеться про двоїстий характер норми.

У процесі становлення мовної норми доцільно розмежовувати два шляхи її формування:

1) нормалізація, тобто стихійні селективні процеси та 2) кодифікація або свідомі селективні процеси [6, с. 38-41]. Таким чином, норма як результат узусу властива різним мовним утворенням – і літературній мові, і територіальним діалектам, і соціальним, і професійним жаргонам. Тоді норма як результат цілеспрямованої кодифікації притаманна лише літературній мові, оскільки ні діалект, ні жаргон не є об'єктами свідомої культивуації.

Як стверджує С. М. Ервін-Тріпп [7, с. 44], для «стандартної мови альтернативними кодами можуть бути місцеві діалекти і інші нестандартні варіанти мови, соціально обумовлені варіанти мови, тобто ті мовні альтернанти, які лінгвісти розглядають як вільні або факультативні варіанти в межах коду». Літературна мова - це тільки одна з співіснуючих норм загальнонародної мови,

причому, в реальності не завжди найпоширеніша. Н. Б. Мечковська відзначає п'ять істотних відмінностей між нормою літературної мови і нормами нелітературних варіантів мови:

1. Не дивлячись на свій генетичний зв'язок з локальною діалектною базою, літературна мова виникає як принципово наддіалектна форма існування мови, і, з плином часу, літературні мови стають основною формою існування загальнонародних мов - як за різноманітністю своїх соціальних функцій, так і за місцем в мовному спілкуванні всіх мовців.

2. В силу найбільшої соціальної значущості літературної мови (в порівнянні з іншими формами існування загальнонародної мови) норми літературної мови володіють найвищим престижем у суспільстві.

3. Кодифікація норми можлива тільки стосовно до літературної мови, і це відрізняє літературну мову від інших форм існування мови: по-перше, вона втілена, практично реалізована в певному корпусі класичних (зразкових) текстів; по-друге, норма записана в вигляді переліків правильних слів, форм і конструкцій, а також у вигляді правил і характеристик в нормативних граматиках і словниках.

4. Норма літературної мови, на відміну від норм нелітературних різновидів мови, найбільш стійка перед впливом конкуруючих норм (діалектів, просторіччя, аргю). При цьому непроникність літературної норми для діалектизмів з плином часу зростає.

5. Норма літературної мови більш певна, диференційована, ніж норми територіальних і соціальних діалектів. [4, с. 30-33]

Діалекти мови та літературний стандарт (зразкова, нормалізована мова, норми якої сприймаються як «правильні» і загальнообов'язкові і який протиставляється діалектам і просторіччя), нерозривно пов'язані не тільки тому, що діалектна мова виникає, зокрема, і на основі стандарту, як це має місце з новими англійськими соціолектами, а й тому, що, як правило, мовний стандарт складається на основі діалектної мови. Підкреслимо, що літературний стандарт англійської мови не є винятком. В Англії 14-15 ст. налічувалося безліч місцевих

діалектів, але в міру того, як зміцнювалося адміністративно-політичне та економічне становище столиці країни, сформувався мовний стандарт - лондонський діалект, що склався на перетині центральних і південно-східних діалектів. З плином часу на основі лондонського діалекту розвивається, нормалізується і кодифікується національна літературна мова - мова державних інститутів, на якому говорила освічена частина населення країни.

Ступінь відмінності діалектної мови від літературного стандарту визначається цілою низкою чинників: історією виникнення та розвитку діалекту, соціально-економічною структурою суспільства і т.п. У багатьох випадках в діалектній мові можна виявити норми мови, які вже вийшли з ужитку в мовному стандарті. Мовні норми соціолекту складаються на основі регулярних індивідуальних реалізацій численних ідіолектів на рівні індивідуальної мови, яка співвідноситься з реальними мовними актами; а рівень норми пов'язаний з усіма існуючими реалізаціями, як традиційними, так і нетрадиційними [2, с. 128-133]. Всі існуючі реалізації в сукупності утворюють рівень норми. Ті ж реалізації, які самим суспільством визнані як правильні, утворюють норму у вузькому сенсі слова, норму як правильну мову». [1, с. 169].

В англійській і американській соціолінгвістиці ведеться широка дискусія щодо змісту найважливішого поняття «стандартна або стандартизована англійська мова». Перш за все, підкреслюється, що цей термін не має на увазі мовний стандарт, тому що в Великобританії для позначення стандартної вимови середнього класу використовується термін *Received Pronunciation*, а в США - *Standard American Pronunciation*. Зазначимо три основних відмінності стандартної англійської мови. По-перше, він не пов'язаний з якою-небудь національно-державною територією. По-друге, стандартна англійська мова також не є функціональним стилем, тому що в будь-якому мовному колективі кожен мовець зазвичай володіє набором мовних альтернатив, реалізованих їм залежно від соціальної ситуації [3, с.48].

Висновки. Поняття норми і стандарту, нормалізації і стандартизації в рівній мірі відносяться до літературної англійської мови і стандартній англійській вимові і

до кожного з діалектів і є діалектами акценту, хоча мають принципово різний характер. Якщо нормалізація літературної мови складається з процесів детермінації, стабілізації і кодифікації, то нормалізація діалекту або соціолекту складається з процесів детермінації і стабілізації. Детермінація діалекту або соціолекту, як видається, це не процес прийняття рішень щодо його вибору для певних цілей в даному мовному колективі, а результат дії географічних, соціально-політичних, економічних факторів. Стабілізація діалекту або соціолекту є обов'язковою умовою закріплення його територіально-соціального статусу. Це процес, протягом якого він набуває суспільно визнану в даному мовному колективі фіксовану усну форму, а результати його стабілізації можуть фіксуватися в спеціальних словниках і граматиках.

Література:

1. Коровушкин В. П. Основы контрастивной социолектологии: [монография, в 2-х ч.] / В. П. Коровушкин. – Череповец: ГОУ ВПО ЧГУ, 2005. – Часть I. – 223 с.
2. Косериу Э. Синхрония, диахрония и история / Э. Косериу // Новое в лингвистике. – М. : Прогресс, 1963. – Вып. 3. – С. 143-343.
3. Лашкова Г. В. Тенденции к формированию нового произносительного стандарта британского английского: EE vs RP [Электронный ресурс] / Г. В. Лашкова. – СГУ им. Н. Г. Чернышевского, Иностранные языки в контексте межкультурной коммуникации, 2015. – Режим доступа: <http://www.sgu.ru/structure/fi/engmeth/konferenciya-inostrannye-yazyki-v-kontekste/sekciya-1-lingvokulturnye-i-lingvokognitivnyeaspekty>
4. Мечковская Н. Б. Социальная лингвистика / Н. Б. Мечковская. – 2-изд.. – М., 2000. – 208 с.
5. Ніколенко А. Г. Лексикологія англійської мови – теорія і практика / А. Г. Ніколенко. – Вінниця : Нова Книга, 2007. – 528 с.
6. Норма реализации. Варьирование языковых средств [Текст] // Респуб. сб. Вып. 3. – Горький, 1977.
7. Общее языкознание. Формы существования, функции, история языка / [под ред. Б. А. Серебренникова]. – М.: Наука, 1970. – 604 с.

КАТЕГОРІЯ ЧАСУ У ТВОРЧОСТІ ЛІНИ КОСТЕНКО

Цона М.Б.,

студенка факультету філології й журналістики

імені Михайла Коцюбинського

Вінницький державний педагогічний

університет імені Михайла Коцюбинського

м. Вінниця, Україна

Зазвичай образ часу постає як певна абстракція, його фіксація людською свідомістю абстрагована від чуттєвого сприйняття, однак Ліна Костенко зуміла подолати цю застиглість абстрактності й надати йому чуттєвості через систему художніх образів, що як і час, рухливо модифікуються.

Поетеса висловлює погляди на категорію часу «як на субстанцію невпинну і вічну, і на тлі того плину розгортає проблему морального розвитку людства, неодноразово підкреслюючи тимчасовість перебування людини в певних частопросторових вимірах...» [1, с. 167]

Специфіку сприйняття часу поетесою вивчали О. Павлушенко, Л. Тарнашинська, О. Крупко. У своїх працях Павлушенко О.А. вербальні вираження часу в авторській картині світу Ліни Костенко систематизувала за п'ятьма образними парадигмами: мить, астрономічний відрізок часу (хвилина, година, доба, рік), вік (сторіччя), вічність, життя людини як вимір часу [2, с. 32] .

Ми спробуємо дослідити, як саме поетеса осмислює час як категорію, насамперед, філософську. Твори Ліни Костенко завжди актуальні і пронизливі. У вірші «**Про цінність часу**» автор говорить про час як про безкінечність, а життя людини – це та коротка мить, яка швидко минає. Водночас, час – це мить, і час – це ціла вічність. *«Життя іде і все без коректур. І час летить, не стишує галопу. Давно нема маркізи Помпандур. І ми живем уже після потопу. Не знаю я, що буде після нас, в якій природі убереться шати. Єдиний, хто не втомлюється, - час. А ми живі, нам треба поспішати».*

Сторіччя. У своїх працях автор неодноразово використовує такий проміжок часу, як сторіччя. У вірші «**Про людей**» поетеса говорить про те, що незважаючи на те, що ми живемо у теперешній час, досить багато людей своїми діями, вчинками, думками залишилися десь далеко позаду. *«Мабуть, ще людство дуже молоде. Бо скільки б ми не загинали пальці, - ХХ вік! – а й досі де-не-де трапляться іще неандертальці».*

День, ніч. Сьогодні, вчора, завтра.

День і ніч – це час. Сьогодні, завтра і вчора – це також час. У вірші «**Провдячність**» Ліна Костенко насолоджується часом. Вона радіє кожному дню, радіє волошці в житті, радіє світанку, радіє заходу сонця. *«Вечірнє сонце, дякую за день! Вечірнє сонце, дякую за втому. За тих лісів просвітлений Едем і за волошку в житті золотому».* Вона з нетерпінням чекає наступного дня і з насолодою згадує вчорашній. *«За те, що завтра хоче зеленіть, за те, що вчора встигло одзвеніти. За те, що завтра жде своїх натхнень.»*

Художня картина світу, створена Ліною Костенко, наповнена концептуальними аспектами мовно-ментального конструкту *час*, відмінними від тих, що побутують у традиційному світобаченні.

Література:

1. Віват Г. Наукова поезія ХХ століття: монографія. Одеса: ВМВ, 2013. 240 с.
2. Павлушенко О.А. Вербальна експлікація концепту час в авторській картині світу Ліни Костенко/ О. Павлушенко// Наукові записки [Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського]. Серія: Філологія (мовознавство).- 2017.- Вип. 25. – С.29-35.

ПОЕТИЧНЕ НОВАТОРСТВО П. КУЛІША-ЛІРИКА
(«ДЗВІН», «ПОЗИЧЕНА КОБЗА»)

Шевченко А. О.

студентка філологічного факультету

Яремчук Н. В.

приват-доцент кафедри

української та зарубіжної літератур

Південноукраїнський національний

педагогічний університет імені К. Д. Ушинського

м. Одеса, Україна

Постать письменника П. Куліша відома сьогодні сучасному читачеві переважно у якості автора першого українського роману «Чорна рада». Та не лише цим твором історичного роману увіковічив своє ім'я Пантелеймон Куліш, він не просто митець, який залишив багату художню спадщину, він також і критик та теоретик літератури, драматург, етнограф, фольклорист, медієвіст, історик, біограф, перекладач, публіцист, мовознавець, видавець, редактор. Інтерес до постаті і творчості Пантелеймона Куліша активізується, як правило, в епохи, пов'язані зі змінами у житті національному, культурному, а отже – і літературному.

Таке позиціонування постаті письменника сучасною критикою є досить значним. Адже кожна історична доба, кожна політична епоха бачить письменників і митців або у суголоссі і відповідності із переважаючими тенденціями в ідеологічному житті нації, або у тотальному, категоричному протиставленні генія і його доби.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю висвітлення моральних, духовних концептів у ліриці поета, реалізації етико-естетичної єдності у збірках, традиції і новаторства. Його мистецькі надбання розглядаються в контексті естетичної концепції бачення світу.

Метою наукової роботи є дослідження ліричної спадщини П. Куліша на прикладі збірок «Дзвін», «Позичена кобза», поетичне новаторство митця.

Значну роль у житті П. Куліша відіграли представники української літературної та культурної еліти – Т. Шевченко, В. Білозерський та М. Костомаров. І. Франко називав Пантелеймона Куліша «одним із корифеїв нашої літератури» [7,с. 134]. М. Жулинський слушно зазначав : «П. Куліш вірив, що його зрозуміють нащадки, пізнає благородство його трудів і замірів Україна» [2,с. 14]. Саме тому у вірші «На чужій чужині» Куліш писав:

Не забудеш мене, поки віку твого, моя нене, Вкраїно,
Поки мова твоя голосна у піснях, як срібло чисте дзвонить.
На що глянеш, усюди згадаєш твого бідолашного сина;
Туподумство людське, моя нене від тебе його не заслонить [3,с. 168].

П. Куліш вважав себе спадкоємцем Т. Шевченка, продовжувачем його справи як творця української лірики.

У поетичних збірках «Позичена кобза», «Дзвін» Куліш наслідував Кобзаря на рівні тематики, ідей, образів, версифікації. Окрім того, стилістично переважає народно-пісенна, фольклорна традиція (широке використання фольклорних образів, прийомів, присутність у текстах окремих висловів та цілих рядків з народних пісень), що в цілому сприяло створенню наслідувального характеру збірки. І. Франко, висловлюючись про збірку Куліша, назвав його «епігоном Шевченка» [7,с. 132]. Але серед віршів є й оригінальні поезії, яким не бракує художньої довершеності і самостійності (це, зокрема, «Заспів», психологічна мініатюра «Люлі-люлі», «Сам собі», «Старець»).

Та поетичні збірки П. Куліша мають власний оригінальний стиль і виразну поетичну спрямованість.

Остання книга оригінальних поезій П. Куліша вийшла в Женеві у 1893 році під назвою «Дзвін». Вона має різні рукописні редакції і складний шлях видання. Свого часу збірка викликала гостре обговорення з приводу її звучання, проти чого виступили М. Костомаров, М. Драгоманов та ін. Це, насамперед, стосується поезій «Петро та Катерина», «Двоє предків», «Останньому Кобзареві козацькому», «До Тараса за річку Ахерон», «На перелозі», «Забули ми», «До Мазепи», «До Богдана», «Козацький шлях» тощо.

У збірці автор значною мірою продовжив свій віршований громадянсько-естетичний маніфест і політичний памфлет, розробляючи науково-публіцистичний, полемічний і сатиричний стилі української політичної, філософсько-історичної та громадянської лірики.

Вірші цієї збірки мають переважно особистісно-психологічний характер. Це філософсько-психологічна лірика. П. Куліш під кутом культурологічної концепції осмислював Україну, що позначилося на лексиці, синтаксисі, метриці його віршів.

Письменник продовжує стиль поєднання книжності і народно розмовності, при цьому книжність переважає (відповідно до загального філософського настрою віршів).

Показовим прикладом є вислови у поезії «Сто один»: плескати (говорити), ревище, вахлай, нелюд, хохол, перевертень тощо поєднуються з книжними словами повелів, вселенна, твориво, трон, дари, Господь, хвалімо, глагол, блажен, помисли, Всевишній.

Збірка «Дзвін» поділяється на дві частини: полемічну і ліричну. Перша частина збірки складається з кількох тематично об'єднаних циклів:

- Петро і Катерина («Петро і Катерина», «Він і вона», «Двоє предків»);
- Тарас Шевченко («До Тараса на небеса», «З того світу», «До Тараса на річку Ахерон»);
- Костомаров і учене козакофільство («Письменникам-гайдамакам», «Українським історіографам», «Козацьким панегіристам», «Великому Книгогризові» та ін.);
- Куліш і українське громадянство («Прежній», «До Тарасовців», «Вельможній Покозаччині», «Стою один»).

Другу половину «Дзвону» складає філософсько-медитативна, особистісно-психологічна, сповідальна лірика, яка стала не тільки найвищим здобутком Куліша-поета, а й одним із найвагоміших надбань усієї української поезії.

М. Зеров вважає, що перша частина Кулішевого «Дзвону» містить яскраві зразки того «ямбічно-сатиричного стилю, який потім показав українській поезії

Володимир Самійленко, до речі, послабивши його отруйність в ній, звучать повним звуком: почуття власної правоти, горда самотність праведника серед малих і сірих людей; поезії, присвячені красі, силі та майбутнім тріумфам українського слова» [1, с. 112]. За характером написаних поезій збірка «Дзвін» містить ряд особистісно-психологічних, сповідальних, ліричних віршів («Шуканнє-викликаннє», «Чудо», «Видіннє», «Троє схотінок»).

Вірші громадянського звучання у збірці проникнуті інтимно-сповідальними інтонаціями, що презентує вже не проповідь, чи заклик, а є, радше, неквапними медитативними роздумами, в яких ліричний герой ніби вдруге відчуває пережите раніше («До Тараса за річку Ахерон», «На чужій чужині», «Анахорет», «До кобзи та до музи»).

У збірці «Дзвін» яскраво зображена любовна лірика. Вже на схилі літ, П. Куліш, озираючись назад, віддає шану своїй вірній, терплячій дружині Олександрі Білозерській, присвячуючи їй вірші, що несуть семантику інтимних звертань, що у реальному житті лишилось неказаним: «О, ні! З тобою ми, пречиста, не помрем / Зіставим дві душі у любій Материзні / Світитимуть вони спарованим вогнем / Народу темному, безбатченку в Отчизні / У рідній мові нас поставлять во главизні» [3, с. 99].

Дружині присвячені поезії «Благословляю час той і годину», «Чолом і ралець моїй знаній», «Дума про найвищий дар» та інші.

Свою пізню збірку поезій «Позичена кобза» Куліш присвячує пам'яті П. Плетньова (Женева, 1897). Збірка мала складатися з трьох частин, кожна з яких мала би свою тематику і композиційну своєрідність.

Головним чином П. Куліш переспівує твори Гете, Гейне, Шиллера, Байрона. Переспіви митця – цілком самостійні твори, які презентують нову грань таланту письменника, його мовне чуття і вміння передати рідною мовою найтонші звуки поезії.

Влучно визначив роль П. Куліша для української літератури загалом і поезії зокрема Б. Лепкий: «Куліш – це письменник – інтелігент, який учить нас як треба працювати над собою, вчитися мови, вдосконалювати форму, збагачувати себе,

боротися з собою і оточенням... І поки поети пробували переспівувати склад творів, потім не було великого хисту для нашої поезії, а як стали приглядатися до поетичного ремесла Кулішевого – явилися нові справжні Митці». [6, с. 4].

Незаперечним лишається той факт, що саме П. Куліш широко запровадив в українській поезії такі розміри як п'яти – і шестистопний ямб, анапест, дактиль (перші спроби тут належали П. Гулакові, М. Костомарову, Є. Гребінці, Л. Боровиковському).

Куліш використовував і різноманітні види строф, а окремі з них були вперше апробовані в українській літературі (серед таких зокрема: двовірш («Муза»), олександрійський вірш («Царська грамота»), терцина («До Данта»), варіанти катрена, п'ятивірш («До Тараса за річку Ахерон»), секстина («Піонер»), септима («Сум і розвага»), восьмивірш, укладений з олександрійських віршів («До підкарпатських земляків»), октава («Чолом доземний моїй же таки знаній»), спенсерова дев'ятирядкова строфа («Лілія»), білий вірш («До старої баби»).

Уся творчість та громадська діяльність П. Куліша – неоднозначна, суперечлива. «Наділений великим талантом, але ще більшою амбіцією, Куліш протягом свого довгого життя проходив найрізноманітніші зміни, тарував стежину, виступав у різноманітних ролях і полишив по собі багату літературну спадщину, в якій, крім цінного, було багато схибленого, багато суперечностей...» [7, с. 183] так відгукнувся про нього І. Франко в «Нарисі історії українсько-руської літератури до 1890». Та все ж полишив по собі багату літературну спадщину» [7, с. 184].

Новаторство Куліша-поета виявилось в тому, що він впровадив у практику української літератури світові класичні версифікаційні форми в усіх галузях віршотворення строфічних, ритмомелодійних, жанрових, стильових. Це особливо стосується такої складної канонічної форми вірша, як сонет, яку Куліш утвердив в українському письменстві, довівши її до рівня завершеності.

Отже, збірки П. Куліша – це своєрідне бачення художньої форми, втілення поетичної довершеності, проекція на різножанровість в українській літературі. Опановуючи досягнення світової літератури в галузі віршової техніки, П. Куліш збагатив українське письменство новими римо ритмічними формами, адже увів

нові для літератури види строф, зокрема восьмивірш (октаву) та десятивірш (дециму), утвердив дактилічні, амфібрахічні, анапестичні розміри.

Література:

1. Зеров М. К. Поетична діяльність П. Куліша // Українське письменство ХІХ ст. – Дрогобич, 2007. – 282 с.
2. Жулинський М. У праці каторжній, в тривожній самоті // Куліш Пантелеймон. Твори: в 2 т. – К., 1989. – Т.1. – 472 с.
3. Куліш П. Твори: в 2 т. – К.: Дніпро, 1989. – Т. II. – 276 с.
4. Куліш П. Твори: в 2 т. // Поетичні твори / Упорядник М. Гончарук. – К.: Дніпро, 1989. – Т. I. – 201 с.
5. Куліш П. Щоденники. – К., 1993. – 187 с.
6. Лепкий Б. Передмова // Куліш П. Твори: в 5 т. – Берлін, 1922. – Т. I. – 212 с.
7. Франко І. Я. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 // Зібрання творів: в 50 т. – К., 1984. – Т. 33. – 265 с.

Філологічні науки

ІДЕЙНЕ СПРЯМУВАННЯ ТА ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ «13 ПРИЧИН ЧОМУ»

Шкварчук О.О.

*студентка філологічного факультету
Чернівецький національний
університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

«Я сочинил её для таких, как я.

Для тех, кого взять в руки книгу заставит только вызов:

«Поверь, ты не сможешь отложить её в сторону»».

Джей Ашер – американський письменник сучасних романів про підлітків. Професійним письменником Ашер став після виходу роману «13 причин чому».

Всього письменник опублікував чотири романи, перекладених більше як на 40 мовах, а сумарна кількість тиражу його книг уже перевищили 3 мільйони екземплярів.

Секрет популярності роману «13 причин чому» полягає в незвичайному підході до важливих тем суспільства. Перед нами передсмертна записка, втілена автором у формі та розмірі роману. Одного разу, повернувшись додому зі школи, підліток Клей знаходить на порозі свого будинку посилку, в якій - 7 аудіокасет, призначених для нього та ще дванадцятьох людей, Ханною Бейкер, одною класницею, яка покінчила життя самогубством декілька днів тому. На касетах - історія життя Ханни і тих 13 причин, що змусили її піти з життя.

Від початку прочитання роману можна побачити, що він написаний у двох частинах: розповідь Ханни із минулого про минуле та розповідь Клея Дженсона в теперішньому і теж про минуле.

Хлопець зі страху виконує все, що просить Ханна на касетах, він іде по карті своєї однокласниці, слідкує за всіма подіями, пережитими Ханною, для того, щоб заново поглянути на ситуації минулих місяців і, начебто, знайомих йому людей.

Дві частини тісно переплетені: різка зміна подій та їх розуміння, переходи між розповідями, позначені лише однією червоною лінією, яка перетворює дві розповіді, швидше за все, в історію, з емоційними зупинками та співчутливими коментарями.

На початку роману ми спостерігаємо за великою цікавістю Клея дізнатись правду, він прослуховує всі касети за одну ніч. Таким чином роман розгортається в одному часі та у двох тимчасових вимірах. Але при цьому важливо наголосити, що перший часовий потік неможливий без другого і навпаки. Перший потік – страждання Ханни аж до днів Клея, який слухає касети. Важливим є те, що його емоції досягають найвищої точки. Якщо оповідь Ханни ведеться болісно та монотонно, то коментарі до оповіді – відкрита рана головної героїні. В момент прослуховування касет, хлопець одночасно відчуває розгубленість, обуреність, паніка та гнів охоплюють його. Клей розуміє наскільки є жорстокий цей світ і наскільки сильно дії та вчинки людей можуть вибити людину з життєвої колії.

Звичайно, причини самогубства настільки гострі, що змушують читача перебувати у постійній напрузі, щоб нарешті відкрити таємницю смерті.

Розгадка, здається, з'являється на кожній касеті. Але кульмінація не наступає, або скоріше за все, обдурює наші очікування. Звісно, прочитавши роман, багато хто скаже, що серйозних причин для самогубства не було, що більшість питань могли вирішитись або з часом, або можна було прийняти рішення про переїзд в інше місто, школу, і на цьому все б закінчилось. Велика кількість читачів хотіли б більше шокуючих та скандальних ситуацій, зізнань з боку героїв, якихось божевільних вчинків і трагедій, що роздирають душу, проте в романі постає зовсім інша картина – опис життя звичайної дівчини, а навколо неї люди, які, на перший погляд, не роблять щось надзвичайного.

Але варто наголосити про причини та статистику самогубств. Підліткові самогубства займають 4 місце серед усіх глобальних питань світу. І статистика показує, що підлітки найбільше схильні покінчити з собою у віці від 10 до 24 років.

Дорослі самогубства можуть бути викликані психічними порушеннями, такими як депресія, розлад особистості, алкогольна залежність, шизофренія також причиною можуть послужити фізичні захворювання, рак та ВІЛ-інфекції.

Не останнім чинником є і те, що дорослі моделі не можуть адекватно стосуватись до підліткових ситуацій, тому обговорення кількості причин самогубства Ханни з точки зору наших класичних уявлень про них одразу приречене на нерозуміння, відкидання, хибну інтерпретацію.

Можна сказати, що головною причиною смерті Ханни – це аномія, тобто втрата зв'язку із зовнішнім світом і в у головної героїні не було сил виправити цю проблему. Бажання покінчити з собою пов'язано ще й зі спустошеністю, внутрішньою втомою, надуманою безвихіддю, які породжені цілим рядом попередніх ситуацій, а не тільки одним фактом.

Цей процес був усвідомлений та озвучений самою Ханною. Протягом усього роману паралельно відбувається ряд подій, що розвивають у неї думку про самогубство. За похмурими почуттями ховається розчарування, думка, що нічого не можна змінити, небажання поділитися з кимось і найголовніше – біль, що приходить у напівсвідомій думці про смерть. Для Ханни, як вважає сама героїня – це єдиний вихід.

Основний мотив роману «13 причин чому» - ефект метелика – допомагає молодим читачам на простих прикладах усвідомити ступінь залежності твого (свого) завтра і твоїх (своїх) вчинків сьогодні, навіть найдрібніших і незначних. Відповідальність за свої вчинки, розуміння причино-наслідкових зав'язків, уміння задовольнятися тим, що ти маєш у даних випадках – неможливе у 16 років.

При цьому Джей Ашер не намагається вчити моралі, він навпаки намагається розвинути діалог з читачами. Автор хоче, щоб люди навчилися помічати відчуження, зневажливе ставлення до правил (запізнення або неакуратність), або радикальні зміни у зовнішності й інші знаки людини, яка вирішила покінчити з собою і потребує підтримки друзів чи рідних.

Джей Ашер протягом усього роману акцентує свою увагу на відносинах Ханни з однолітками і мало говорить про взаємовідносини сім'ї. Але із окремих висловів ми можемо зрозуміти, що і в сім'ї не було належної уваги до дитини, як окремої особистості. Як паралелізм, на противагу цій ситуації виступає «без проблемний» Клей, який постійно спілкується з мамою, відчуває її любов і підтримку, користується довірою у батьків та турбується про їхні почуття. Все починається із сім'ї.

Популярність книги обумовлена її реалістичністю. Головна героїня здається читачам живою, настільки близькі розповіді про повсякденне життя, мрії і хвилювання зрозумілі кожному. Вона, одна з тих дівчат, з якими можна зустрітися у шкільному коридорі, які живуть на одній вулиці, їздять додому одним автобусом. Підлітки-читачі також вірять у правдивість Ханни, тому що дівчина має почуття, характерні для підліткового віку, і вони – підлітки – самі часто переживають ці почуття відносно потенційної чи реальної жорстокості навколишнього світу.

В реальності і в літературі мало приділяється уваги тій кількості негативу, який відчувають старшокласники по відношенню до себе та навколишніх. Але в житті кожного підлітка є люди, які сміються з нього, люди, які зраджують його.

Джей Ашер не соромиться описувати приниження, гнів, страх, незадоволення.

Кожна наступна історія показує негатив, створює атмосферу смутку та розчарування.

Увага до емоційного простору твору і до реальності підліткової свідомості

відкриває в касетах Ханни не просто бажання повідати істину, але й помститися тринадцятьом живим людям.

Саме до негативних почуттів підлітка апелює автор, розвиваючи цю фантазію помсти. Вона не є новою: підлітки дуже часто замислюються про самогубство й уявляють, як всі будуть їх жаліти і плакати, а потім страждати, що їх не оцінили вчасно. Відповідно, Ханна не задовольняється самогубством як таким. Вона всередині відчуває злість. Смерть для неї стає не ціллю, а інструментом, хоче своєю смертю і прощальною запискою змусити страждати тих, через кого сама страждала в житті.

Джей Ашер дає можливість опосередковано розглянути ідею самогубства з усіх сторін, побачити, як м'ячик, відскакуючи від самогубці, рикошетом вдарить в оточення.

Книга нормалізує і легалізує самогубство. У творі немає і тіні осуду. Питання лише в тому, чи може книга подіяти як щеплення проти самогубства підлітків чи, навпаки, надасть йому популярності. Питання в даному випадку залишається відкритим.

При цьому емоційна картина роману зображена не тільки похмурими фарбами, а й розбавлена ніжністю, турботою, симпатією Клея, які він відчуває до ще живої Ханни. Депресивна сюжетна лінія збалансована лінією Клея, мовчазного хлопця, з хорошою сім'єю, з поступливим характером та гарною репутацією. Автор використовує другу лінію, щоб освітлити першу, показуючи емпатію Клея.

Автор не виносить на обговорення правильність чи помилковість вчинку дівчини, а от хто винний в трагедії, залишається думати після прочитання книги. На нашу думку, вина і відповідальність – основні проблеми роману. Ашеру близьке екзистенціальне бачення світу, відповідно якому існування людини включає відповідальність не тільки за себе, але і за оточення, оскільки світ, який інтерпретується свободою, є цілісним: вирішуючи як правильно вчинити, людина вибирає - бути таким чи іншим всьому світові, і себе в ньому.

Ряд подій, які передують самогубству, можна вважати випадковістю. Але ні автор, ні герої не вірять у фатальність: всі карти розіграні конкретними людьми.

Джей Ашер вважає, що людина відповідає за кожний зроблений вчинок і не може пояснити свої помилки «обставинами», тому несе певне почуття провини навіть у випадку безділля. Ось чому немає однієї причини самогубства, а є тринадцять людей.

Перша фраза кожної сторони касети показує, що кожна людина грає свою роль в долі Ханни та веде до розуміння деякої окремої відповідальності.

Сьогодні проблема провини є однією з найактуальніших проблем філософії та психології. Будучи самим по собі негативним почуттям, провинна спонукає людину до виправлення, тобто поставити крапку і більше ніколи не допускати, щоб ситуація повторилась у майбутньому.

Література:

1. <http://litera.org.ua/post/1877>
2. https://update.com.ua/afisha_tag/13-prichin-chomu-var-to-divitis-2-i-sezon-seralu_n4013
3. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%B4%D1%86%D1%8F%D1%82%D1%8C_%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%B8%D0%BD_%D1%87%D0%BE%D0%BC%D1%83
4. <https://fanfics.me/fandom727/heroes>
5. <https://oxy.news/rubrika-kniga-luchshe-roman-i-serial-13-prichin-pochemu/>

Філологічні науки

«ПАТРІОТИЗМ У РОМАНІ ВІТОЛЬДА ГОМБРОВИЧА "ТРАНС-АТЛАНТИК": СВОЄРІДНІСТЬ ХУДОЖНЬОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ»

Шкоропаняк Н.О.,
студентка факультету Філології
Прикарпатський національний
університет ім. В. Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна

Гомбровичієвістика вже минулого століття стала окремим розділом літературознавства. Сюди відносимо праці Єжи Крижановського “Widziane z 60

Амерыкі”, Пшемислава Чаплінського (Wspólnotowy rytuał ofiarniczy. „Trans-Atlantyk” Witolda Gombrowicza), Стефана Хвіна (“Gombrowicz i Forma Polska”), Агнешки Урбанської, Яна Блонського (“Forma, śmiech i rzeczy ostateczne”), Мар’яна Зачинського (Pierwszy tekst Jana Błońskiego o Witoldzie Gombrowiczu), Мар’яна Паньковського (Trans-Atlantyk Witolda Gombrowicza. Zwycięstwo retoryki). Крім того В. Гомбрович, як Великий Пересмішник, спершу був оцінений у франкомовному й іспаномовному світі.

Віднесення письменника до рамок літератури однієї країни, навіть якщо б це була Польща, означало б применшення його авторської позиції. Проте певна інтерпретація “Транс-Атлантику”, без віднайдення в ньому зв’язків з польською літературою – те ж саме, що применшення художньої вартості твору, оскільки “Транс-Атлантик” – поєдинок з традицією Міцкевича і Сенкевича. Тому виникає необхідність простежити своєрідне зображення патріотичних проявів у романі; на основі наявних літературно-критичних матеріалів і власних суджень дати ґрунтовну оцінку поняттю “патріотизм”.

Мета: дослідити художню інтерпретацію патріотизму в романі “Транс-Атлантик” В. Гомбровича крізь призму гротескного світу письменника.

Наукова база: теоретичні праці на тему патріотизму, національної свідомості та самоідентифікації особистості, а також дослідження особливостей емігрантського патріотизму (Т. Шрама, В. Шведа, П. Вандича, А. Ходубського, П. Рушковського). Дослідження «Транс-Атлантику» Пшемислава Чаплінського «Wspólnotowy rytuał ofiarniczy. „Trans-Atlantyk” Witolda Gombrowicza», Мар’яна Паньковського «Trans-Atlantyk Witolda Gombrowicza. Zwycięstwo retoryki». Літературно-критичні праці про гротеск: Галиш Катерина «O pojęciu groteski», Лех Сокув «Przegląd prac o grotesce w literaturze», Мартін Вовк «Groteska i pierwsza osoba».

Актуальність роботи зумовлена тим, що проблема патріотизму є завжди на часі, проте часто це поняття ототожнюється з приналежністю виключно до однієї нації, а також нівелюється значення самого терміну, що провокує зневажливе ставлення до патріотизму як явища. Натомість у “Транс-Атлантику” через призму

художнього прийому гротеску автор гостро висміює його, що дозволяє непересічному читачеві розпізнати сутність означуваного поняття.

Розглядаючи історію патріотизму, насамперед мусимо дати відповідь на запитання „кого можна вважати патріотом?”. Воно викликає велику кількість дискусій. На мою думку, почуття патріотизму, подібно віросповіданню у кожної людини є особисте, адже кожен вкладає в нього свій зміст, а за ним і вчинки. Патріотизм можемо проявити не лише в бажанні жертвувати своїм життям за національні ідеали, але й через щоденну, тяжку і непосильну працю здобувати щоразу нові вершини, творити щоразу нові цінності.

“Транс-Атлантик” – боротьба з усталеними в свідомості стереотипністю та шаблонністю поляків, пов’язаною з традиційним розумінням поняття патріотизму. Власне через це польський народ навмисно показаний через низку образів з негативною конотацією: Монстр святий Темний, Дивак, Природа проклята, Ненароджений народ, Розтелепа, Безумець, Шаленець, Худа Шкапа, котрі репрезентують незібраність, розгнuzданість, необміркованість, тотальну несвідомість та байдужість людей.

“Я не звинувачую поляків у тому, що вони опинилися у такій ситуації (напівжиття) , адже ніхто не вибирає свого місця у світі. Однак мене тривожить, що ми так сильно і з такою пасивністю дозволили, аби ця ситуація диктувала нам сутність” [2, с.155].

Польський письменник Вітольд Гомбрович (alter ego автора) в 1939 році кораблем «Хоробрый» прибуває до Буенос-Айреса. Саме в цей час в Європі ось-ось має спалахнути війна, яка згодом стала Другою світовою, і Польща в силу свого розташування опиняється в епіцентрі бойових дій. За такої вагомої причини корабель з поляками терміново повертається до Європи .

Проте, герой роману вважає, що краще “сидіти й перечекати, і дбати, щоб нічого лихого на себе не накликати” [2, с. 38]. Так розпочинається пригода оповідача, що добре нагадує самого В. Гомбровича. Він міг би пояснити причини того, чому залишається в Аргентині, але не робить цього, навіть не згадуючи про непридатність до служби в війську через проблеми зі здоров’ям.

Проте у промову-прокльон свого героя вкладає основну причину свого неповернення на Батьківщину, показуючи її у гострому гротескному світлі: “Тож пливіть ви, пливіть, Земляки, до народу свого...пливіть, щоб він вам ні Жити, ні Здохнути не дозволив, і завжди вас поміж Буттям і Небуттям тримав...щоб він вас скоком, шалом Мучив, Терзав, кров’ю вас заливав, Риком своїм ричав, вирикував, Мукою вас мучив, Дітей ваших, дружин, до Смерті, до Скону, сам конаючи в конанні своєму Шалу свого вас Бісив-Троюдив”. Таке звернення можемо розглядати як крик-відчай до своїх земляків, а також щоразу повторюване нагадування про розрив з усталеною віками Формою (сарматське походження польського народу, шаблонність і постійне бажання зрівнятися з європейськими народами).

З таким звертанням оповідач входить у місто. Вирішуючи на сторону кого пристати, Гонсало чи Батька, бути прихильником Вітчизни чи Синчизни, Вітольд роздумує : “...о Гомбрович, Гомбрович, о, де велич і знаменитість твоя, вже ти мабуть, знаменитий, але Звідник Великий, але Поганця Друг на згубу Земляка свого шляхетного й доброго сина його молодого й доброго” [2, с. 66].

Пізніше відстежуємо цілком інші міркування героя в розмові з іспанцем-гомосексуалістом : “ Я би, мабуть, тоді й поляком не був, якби Сина проти Батька налаштував. Знай (до Гонсало), що ми – Поляки – Батьків своїх шануємо; тому ти полякові не кажи, аби він сина в Батька, та ще й на Збочення, викрадав”, “...негоже, аби я проти Батька й Вітчизни був, та ще у таку мить як теперішня (час війни)”[2, с. 71]. Спостерігаємо тут майстерно приховану іронію, не зважаючи на те, що для Вітольда порятунок друга і Земляка є досить важливим, він боїться завдати болю Батьківщині, намагається остерегти її від кривди.

Використовуючи гротеск як тип художньої образності автор хоче переосмислити бачення патріотизму та відносин „особистість – нація”.

У роботі нам вдалося дослідити приклади гротескотворення, визначити мету вживаного автором типу худ. образності: “Виявити, узаконити цей другий полюс почування, який наказує особистості рятуватися від народу, як і від будь-якого колективного насильства. Здобути – і це найважливіше – свободу

від польської форми, залишаючись поляком, бути все ж таки ширшим і вищим за поляка!” [2, с.6].

За допомогою гротеску автор критикує стереотипи польської національної свідомості, що проявлялися як у вчинках, судженнях героїв, так і в внутрішніх монологів оповідача.

Яскравим прикладом вжитого гротеску є трактування Гомбровичем наприкінці роману радості земляків, а також самого Посла як гордість за перемогу. Але Радник просить героя мовчати “– Мовчи, мовчи. Авжеж, розгром, поразка, кінець, і ми вже на обох лопатках лежимо! Але ми з Ясновельможним послом це (має на увазі танці (краков’як!) придумали, щоб нічим себе не виказати, а якраз навпаки – Кортелем і Змієюю! Хоч життя положи, та себе покажи!” [2, с. 137]. Ще грізніший сміх досягає свого апогею в останніх рядках твору, тоді коли відбулося вбивство Батька: “Б’ухають, Вибухають, обіймаються, Заточуються, то тонко, то грубо разом сновигають, і вже один другого, один з другим, але Бах, Бух, ой ревуть, ревуть так, що аж вибухають. І так від Сміху, до Сміху, Сміхом бах, бух, Бухають”. У своїх “Нотатках” Автор дає підказку у до небезпечної гри з гумором: “Досі ми сміялися майже з усього – з жаху смерті, з розмаїтих суспільних табу, з ідеалів і гасел, з моральності і цивілізації, проте у нас ніколи не виникало сміху неспокійне дно нашого єства” [1, с. 17].

Таким чином з наведених вище міркувань можемо підвести підсумки. Гомбрович –творець, що відкриває перед нами приховані речі і, як вважає дослідник його творчості Юзеф Вітлін, є найбільшим митцем писаного гротеску, що бореться з брехнею, демаскуючи її.

За допомогою цього прийому митець створює специфічний, аномальний і дивний “гротескний” світ, в якому реальне та нереальне несподівано постають в органічній єдності .

Література:

1. Андрієвська Л. Спроба пограти в Гомбровича / Л. Андрієвська //Журнал “Сучасність”, 2008 р., № 1-2 – С. 128-132.

2. Гомбрович В. Транс-Атлантик / В. Гомбрович – Львів: Видавництво Старого Лева, 2015 р., 158 с.

3. Gra w Gombrowicza / Jerzy Jarzębski. Jarzębski, Jerzy (1947-). Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 1983 ,514s.

4. Forma, śmiech i rzeczy ostateczne : studia o Gombrowiczu / Jan Błoński. Błoński, Jan (1931-2009). Kraków : Wydaw. Znak, 1994281, [3] s.

5. J. Żarnowski, Ojczyzną był język i mowa, Warszawa 1978, s. 264.

6. Przemysław Czapliński "Wspólnotowy rytuał ofiarniczy : "Trans-Atlantyka" Witolda Gombrowicza ", 2005, 3 (93), Teksty Drugie : teoria literatury, krytyka, interpretacja, pages = s.27-37.

7. Słownik terminów literackich / red. J. Sławiński – Wrocław: Zakład narodowy im. Ossolińskich – 1988 r., 656 s.

8. Trans-Atlantyka ; Ślub / Witold Gombrowicz ; [ze wstępem Józefa Wittlina i komentarzem autora]. Gombrowicz, Witold (1904-1969). Paryż : Instytut Literacki, 1953. 317.

9. Trans-Atlantyka / Witold Gombrowicz ; posł. "Gombrowicz i Forma polska" Stefan Chwin ; [tekst oprac. Jadwiga Grodzicka]. Gombrowicz, Witold (1904-1969). Kraków : Wydaw. Literackie, 2004, 150 s.

УДК 811

Філологічні науки

АНГЛІЙСЬКА МОВА ЯК ОДНА З ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Ярошук А.А.,

вчитель англійської мови

Київський військовий ліцей імені Івана Богуна

м. Київ, Україна

Згідно з результатами проведених онлайн-дослідження TNS [1], 89% респондентів, які приймали участь в даному опитуванні, вивчали англійську мову, проте лише 18% можуть сказати, що володіють нею на рівні вище

середнього. За даними EF English Proficiency Index [2], найкраще серед європейських країн англійську мову знають у Швеції (70,94% населення), Нідерландах (70,58%) та Данії (70,05%).

Відповідно до проведеного опитування серед українців (Рис. 1), то більше ніж половина респондентів (67%) лише планує вивчати іноземні мови, що на пряму свідчить про рівень володіння англійською мовою на території України.

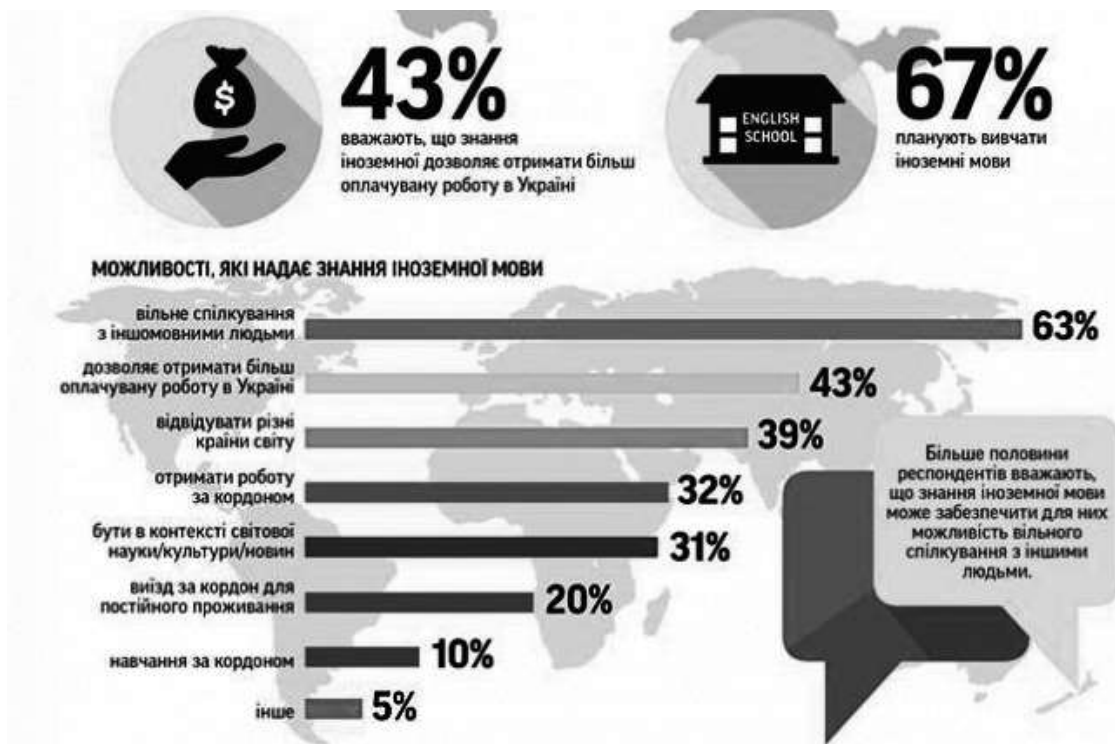

Рис. 1 «Переваги знання англійської мови для українців»

Україна тримає ціле направлений курс на вступ в ЄС. Якщо розглядати мовну політику ЄС, то однією з її цілей є оволодіння кожним європейським громадянином двома іноземними мовами на додаток до їх рідної мови [3]. Відповідно до цього, останнім часом важливість вивчення англійської мови на теренах України значно підвищилась та почали докладатися досить суттєві зусилля, як то: збільшення годин, відведених на англійську мову в закладах освіти; інтенсивне направлення на психологічну підготовку до важливості вивчення англійської, починаючи з дошкільних закладів та освіти; цілеспрямовані дії МОН в цьому напрямку.

Міністерство освіти і науки розробило і затвердило концепцію розвитку англійської мови в університетах України. Як повідомили в прес-службі

відомства, концепція передбачає організацію мовних курсів і інтенсивів, володіння англійською мовою на рівні не менше B1(коли людина може просто і зв'язано висловитись на знайомі теми або теми особистих інтересів; може розуміти основний зміст чіткого нормативного мовлення на теми, близькі і часто вживані на роботі, у навчанні, під час дозвілля тощо; може вирішити більшість проблем під час перебування у країні, мова якої вивчається; може описати досвід, події, сподівання, мрії тощо) стане обов'язковою умовою для вступу, B2 (розуміння основної ідеї тексту як на конкретну, так і на абстрактну тему, у тому числі й дискусії за фахом; вільне спілкування з носіями мови; чітке, детальне висловлювання на широке коло тем, вираження своєї думки з певної проблеми, з наведенням різноманітних аргументів за і проти) — для випуску.

Як це буде працювати? З 2023 року всі абітурієнти будуть проходити обов'язковий «скрінінговий» тест з англійської мови для визначення рівня.

Якщо рівень вступника нижче B1, це не позбавляє його права брати участь в конкурсі на вступ на вищу освіту в звичайному режимі, але такі абітурієнти до початку навчального року (до 1 вересня або до 1 жовтня) мають пройти мовний інтенсив для досягнення рівня B1.

У міністерстві підкреслюють, що буде забезпечуватися рівний доступ до цього мовного інтенсиву для досягнення рівня B1 (очний і дистанційний) [4].

Література:

1. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://tns-ua.com/>
 2. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.ef.com/wwen/epi/>
 3. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://tvoemisto.tv/news/>
 4. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/>
-

УЖИВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

*Пісецька В.О., Сидорук Г.І.**студент філологічного факультету**Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ,
Україна)*

При знайомстві з іноземною мовою будь-яка людина мимоволі стикається з новою національною культурою. Добре опанувати мову без освоєння її фразеологізмів, тобто ідіом, просто неможливо. Світ фразеології англійської і української мов досить відрізняється. Але чи можна виділити щось загальне серед фразеологізмів цих мов?

Фразеологія – це розділ мовознавства, що займається вивченням стійких поєднань в мові, які і називаються фразеологізмами. Вони не можуть вільно вироблятися в мові, як звичайні словосполучення. Будь-який фразеологізм витягується із запасів пам'яті, не вишиковуючись заново. Тобто компоненти фразеологізмів передбачені. Друга їх важлива властивість полягає в тому, що сенс цілого фразеологізму не залежить від окремих сенсів тих слів, з яких він складається.

До того ж, зазвичай фразеологізми унеможливають використання додаткових слів, і перестановка компонентів в них неможлива.

Дослідники фразеології знайшли зв'язок з національною особливістю. Тому до фразеологізмів застосували термін “ідіома”, що на грецькому означає “своєрідна”. По-англійськи вони називаються “idioms”. Спочатку деякі мовознавці навіть стверджували, що перекласти фразеологізми іншими мовами неможливо. І тому вивчення англійської мови самостійно неможливе без запам'ятовування ідіом. І дійсно, є величезний пласт фразеологізмів, що не мають аналогів в англійській мові: один як перст, повісити ніс, ведмедяча послуга, душа в п'яти пішла, без царя в голові, на лобі написано, губа не дура, рильце в пуху, слона-то я і не примітив, праця мавпи. Порівняння інших фразеологізмів в даних мовах дозволили виявити ті, які схожі по структурі. Їх

аналіз показав схожість в образності, будові і стилістичному забарвленні. Ось деякі з таких фразеологізмів:

to play with fire – грати з вогнем;
to burn bridges – спалювати мости ;
busy as a bee – працелюбний, як бджола ;
affair of the heart – діла сердечні;
affair of honour – справа честі;
the cream of society – вершки суспільства.

Є три типи фразеологічних одиниць.

1. Фразеологічні зрощення, або ідіоми – немитововані одиниці, що виступають як еквіваленти слів: to go between (бути посередником), a quite wedding (негучне весілля), to be dead with cold (промерзнути до кісток). До фразеологічних одиниць належать звороти типу to get up, to fall in love. Ідіоми оснований на перенесенні значення, метафорі, яка ясно усвідомлюється об'єктом мовлення, наприклад: to take the bull by the horns – узяти бика за роги; діяти рішуче; dead as doornail – без жодних ознак життя. Беручи до уваги вищезазначене, головним завданням теоретичних досліджень у перекладі є формулювання чітких принципів перекладу фразеологізмів, ідіом фразеологічних сполучень, ураховуючи їхнє походження.

2. Фразеологічні єдності – мотивовані одиниці з єдиним цілісним значенням, що виникає зі злиття значень лексичних компонентів: horn of plenty (повна чаша), to rise to the occasion (бути на висоті), to do somebody proud (надавати честь комусь).

3. Фразеологічні сполучення – звороти, у яких в одного з компонентів фразеологічно пов'язане значення, що виявляється лише у зв'язку з чітко визначеним колом понять і їхніх мовних значень. Наприклад: набирати страху, давитися зі сміху.

До трьох типів фразеологічних одиниць підходить ще один – фразеологічні вирази: to share one's last shirt with somebody – поділитися

останньою сорочкою; if you run after two hares, you will catch neither – якщо поженешся за двома зайцями, жодного не спіймаєш.

Під час перекладу фразеологізму перекладачеві треба передати його зміст і образність, знайшовши аналогічний вираз в англійській мові чи мові перекладу й не загубивши при цьому стилістичну функцію фразеологізму. За відсутності в потрібній мові ідентичного образу перекладач змушений удаватися до пошуку «приблизної відповідності». Хороше рецептивне знання фразеології необхідне й для того, щоб уміти відновити фразеологізми, що зазнали «авторської трансформації» і передати під час перекладу потрібний художній ефект. До авторських перетворень, у результаті яких підкреслюється асоціативне значення фразеологізмів (майже не сприймається інакше), належить, зокрема, уведення в фразеологічний зворот нових компонентів, семантично співвіднесених із прямим значенням, тобто зі значенням вихідного змінного словосполучення.

Отже, за час існування будь-якої мови в ній накопичилася велика кількість виразів, за допомогою яких люди знайшли спосіб зберігати й передавати мудрі спостереження та поради своїм нащадкам і наступним поколінням. Такі вирази повинні були бути вдалими, влучними й водночас зрозумілими прости людям. Так і виник особливий шарм мови – фразеології, сукупність стійких виразів, що мають самостійне значення. За допомогою фразеологізмів, схожих з образами в англійській і українській мовах, а також що не перекладаються дослівно, посилюється розуміння мови. Тому вивчення фразеології – необхідна ланка в процесі засвоєння мови.

Література:

- 1.Анічков И.Е. Праці з мово знання. - С-Петербург: Наука, 1997.
- 2.Маковский М.М. Картина світу та світ образів\\ВЯ.1992. №6.
- 3.Миллер В.Н. Значение собаки в мифологических верованиях. М.,1876.
4. Кунин А.В. Курс фразеології сучасної англійської мови: Учеб. для ин-тов и фак. інозем. мови.– 2-е изд., перобл.– М.: Вища. шк., Дубна: Изд. центр "Феникс", 1996 - 381 с.

5. Б. А. Ларін. Про методи вивчення фразеологічних сполучень. В кн.: "Наукова сесія ЛДУ 1953-1954". Тези доповідей по секції філолог. Наук, Л., 1954, стор 5)
 6. А. И. Смирницький. Лексикологія англійської мови. М., 1956, 208
 7. Ш. Баллі. Французька стилістика. М., 1961, гл. II, § 92
 8. А. В. Кунин. Теорія фразеології Шарля Баллі. "Іноземні мови в школі", 1966, № 3
 9. А. В. Кунин. Фразеологічні інтенсифікаторами в сучасній англійській мові. "іноземні мови в школі", 1966 № 1
 10. А. И. Смирницький. Синтаксис англійської мови. М., 1957, стор.53
 11. В. Л. Архангельський «Стійкі фрази в сучасній російській мові»
 12. І. Є. Анічков. Про класифікація, визначеннях і назвах приватних мовознавчих наук. "Уч. Ю .. ЛДПІ ім. А. І. Герцена". Т. 181, вип. 3, 1958
 13. Жуков В.П. Семантика фразеологических оборотов. - М., 1990. стор 19
 14. Комісаров В.Н. Сучасне переводоведення. - М., 200, стор 51
 15. Прокол'єв С.М. Механізми створення фразеологічної образності. – М., 1996, стор.28
-

УДК 811

Філологічні науки

ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ СТИЛЬ МОВЛЕННЯ: МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ АСПЕКТИ

Шунков В.С.

*Студент факультету міжнародних відносин
Хмельницького національного університету*

Публіцистичний стиль – це стиль засобів масової інформації (далі – ЗМІ) – газет, журналів, телебачення, радіо, громадсько-пропагандистських видань. Без нього не обійтися, коли відбувається формування громадської думки, обговорення суспільно-політичних ідей або дебати, політична пропаганда та сприяння розвитку суспільства. Тобто публіцистичний стиль розрахований

відразу на великі маси, а також на кожного громадянина окремо. У зв'язку із цим мовлення ЗМІ характеризується певним стилем викладу інформації [4].

З активним розвитком ЗМІ (преси, теле-, радіокомунікацій) постало питання стильової визначеності мови суспільної комунікації. Д. Баранник визнає за мовою ЗМІ статус окремого функціонального стилю й відзначає важливість простежити типологічні особливості мови кожного з різновидів масової інформації «в напрямі всіх складників мовної структури: морфологічних, синтаксичних, лексичних і фразеологічних» [1, с. 15].

Зупинимося на особливостях синтаксису та лексики публіцистичного стилю мовлення, які виражаються і пов'язані з активним вживанням емоційно та експресивно забарвлених конструкцій: окличних речень різного значення, питальних речень, речень зі звертаннями, риторичних питань, повторів, розчленованих конструкцій та ін. Прагнення до експресії зумовлює використання конструкцій з розмовним забарвленням: речень з частками, вигуками, речень фразеологічного характеру, інверсій, безсполучникових речень, еліптичних конструкцій, паралелізму та ін. Прийоми контамінації, зіткнення смислів, оновлення стійких словосполучень, звичних мовних формул мають жанрово-композиційну обумовленість і роблять мову виразною, активно впливаючи цим самим на читача. Все це пов'язано із загальною експресивною спрямованістю стилю. Публіцистичному стилю властиві короткі прості речення, часто питальні або окличні, звертання, вигуки. Лексика його носить переважно суспільно-політичний характер і не позбавлена специфічної термінології, яка реалізується через елементи полеміки [4]. Адже автор тексту часто висловлює власну думку в публіцистичній статті.

У зв'язку із викладеним вище переклад публіцистичного тексту пов'язаний з низкою труднощів. Перед перекладачем стоїть завдання передати всю цю інформацію. Публіцистика передбачає використання матеріалу з різних галузей науки і техніки, а також використання літературних цитат.

Перекладачеві, який працює з публіцистичним текстом, слід дотримуватися таких правил: 1) уникати надлишковості у тексті; 2)

використовувати ентропію; 3) звернути особливу увагу на передачу реалій та власних назв (при перекладі слід повністю передати їхнє значення але керуватися при цьому потрібно правилами, які властиві мові перекладу, а не оригіналу; 4) часто публіцистичний текст буває особливо образним, яскравим, «живим» і запам'ятовується завдяки особливій авторській стилістичній установці, яка передає настрої автора, його думки. При перекладі такого тексту слід підібрати аналогічні образні засоби щоб дати можливість читачеві проникнутися настроєм оригіналу; 5) складні лексичні та граматичні конструкції варто трансформувати (вдаватися до ентропії). Нерідко складні речення з великою кількістю підрядних тільки ускладнюють текст, але не несуть особливого смислового навантаження. У цьому випадку перекладач може трансформувати текст на свій розсуд, зрозуміло, зберігши при цьому основні риси вихідного матеріалу.

Як констатує А. Д. Швейцер, при зіставленні українських і англійських публіцистичних текстів стає ясно, скільки між ними існує розбіжностей [5, с. 55]. Все це неодмінно потрібно враховувати при перекладі. Дослідники публіцистичного стилю, як стверджує А. Д. Швейцер, звертають увагу на такі основні характеристики як 1) установку на інформацію і 2) установку на переконання. Мова досконалої публіцистики — це синтез цих двох установок. Дуже важливим є зіставлення перекладу і оригіналу. Як вважають Ю. Найда і А. Швейцер, для визначення адекватності перекладу необхідно вивчити зіставлення реакцій на початкове і кінцеве повідомлення з боку носіїв мови першоджерела і мови перекладу [3, 5]. В цьому випадку мається на увазі звернути увагу на емоційну і інтелектуальну реакцію. Зрозуміло, для того, щоб читачі реагували на переклад так само, як і на оригінал, перекладач може використовувати абсолютно інші засоби, ніж ті, які використовувалися у вихідному матеріалі. Головне, щоб перекладений текст викликав у читачів ті ж відчуття, думки і емоції, що і оригінал. Інакше кажучи, при перекладі тексту, що відноситься до публіцистичного стилю, слід звернути увагу на дві основні особливості: 1) денотативну; 2) експресивну [2]. Денотативна функція пов'язана

з передачею інформації. Експресивна функція пов'язана з передачею відношення до того або іншого факту або події. Для передачі експресії нерідко використовується такий стилістичний засіб як метафора. В публіцистичних текстах частіше за все використовуються метафори - стереотипи. Їх особливість в тому, що вони стали свого роду «штампами» і сприймаються читачем як невід'ємний елемент публіцистичного стилю. Але при перекладі метафори нерідко втрачають своє первинне значення. Метафори є штампами для початкової мови, і в мові перекладу вони можуть стати чимось новим, незвичним, а від того зовсім незрозумілим. Саме тому при перекладі метафора має бути у фокусі уваги. Іноді метафору потрібно замінити, інакше переклад не буде зрозумілим належним чином. Подібні зміни називаються експресивно-стилістичною адаптацією. У ряді випадків експресивно-стилістичної адаптації буває недостатньо. Тоді необхідно вдатися до семантико-синтаксичної адаптації. Її особливість полягає у тому, що іноді переклад передає лише денотативне (інформаційне) значення тексту, але експресивна коннотація залишається «за кадром». Наприклад, англійська фраза *knock into the creek* може бути перекладена як *повністю викрити*. Ця фраза передає інформативну частину вислову, але не прагматичну. Тому перекладач цілком може використати фразеологічний вираз *вивести на чисту воду*. Такий вираз близький і зрозумілий українському читачеві. Але відповідно до семантики українського фразеологізму *вивести на чисту воду* можна конкретну особу, просто кажучи, людину. Англійська ж фраза *knock into the creek* вживатися по відношенню і до неживих предметів, тобто *викрити* можна *справи, злочини, порушення, помилки, навіть магазин, установи* тощо. Але в українській мові це некоректно. Наприклад, перекладач не може перекласти *вивести на чисту воду непристойні вчинки*. Перекладач повинен зробити заміну, беручи до уваги семантику українського фразеологізму. Потрібно замінити предмет (дію) і того, хто створює цей предмет чи дію. Тому у вихідному матеріалі будуть *виведені на чисту воду ті, хто припустився тієї або іншої дії*.

Отже, як це видно із наведеного вище прикладу перекладу окремої фрази, для того, щоб правильно передати висловлювання, не порушуючи прагматичної направленості вихідного тексту та його семантико-синтаксичної окраски перекладач повинен враховувати мовний код кожної із мов, які перебувають у взаємодії.

Таким чином перекладачеві, який працює з текстом публіцистичного стилю, необхідно створити такий текст, який відповідатиме: 1) загальним нормам публіцистики; 2) є характерним для публіцистичного стилю тієї чи іншої мови, тобто потрібно дотримуватись співвідношення між стилістично нейтральними одиницями мови і одиницями, специфічними для книжно - писемної мови.

Література:

1. Актуальні проблеми дослідження мови масової інформації / Д.Х. Баранник. Мовознавство. 1983. № 6, С. 13 – 17.
2. Коптілов В. Теорія і практика перекладу : навчальний посібник. Київ: Юніверс, 2003. 280 с.
3. Наука перевода / Ю.А. Найда Ю.А. Вопросы языкознания. 1970. № 4, С. 53 – 57.
4. Пилинський М.М. Взаємодія художнього і публіцистичного стилів української мови. К.: Наукова думка, 1990. 216 с.
5. Швейцер А. Д. Перевод и лингвистика. М.: Высша школа. 1973. 346 с.

